



EL POU DE LA GALLINA

Núm. 386

elpou.cat | 4€ | maig 2022

REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

35è ANIVERSARI



+
L'entrevista a
Ferran Costa,
il·lustrador
i ninotaire

MANRESA VISTA PELS 'AMBAIXADORS'



Portes obertes a UManresa

Jornada de portes obertes online

Dissabte, 30 d'abril de 2022,
al matí.

Jornada de portes obertes presencial

Dissabte, 14 de maig de 2022.
Durant tot el dia, visites en
grups reduïts amb cita prèvia.

Per assistir a les jornades de
portes obertes, cal inscriure's
prèviament a:
umanresa.cat/portes-obertes

Més informació:
T. 93 877 41 79
umanresa@umanresa.cat

Visita les instal·lacions

Parla amb professorat i alumnat

Informa't sobre estudis, beques i tràmits

GRAUS

- Infermeria
- Fisioteràpia
- Podologia
- Logopèdia
- Doble Grau Podologia-Fisioteràpia
- Medicina
- ADE
- Mestre d'Educació Infantil

CFGS

- Pròtesis Dentals
- Educació Infantil
- Administració i Finances
- Comerç Internacional
(pendent d'aprovació)

UMANRESA
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA



FUNDACIÓ
UNIVERSITÀRIA
DEL BAGES

Certa projecció de la ciutat

E

n un temps en què la diplomàcia no sembla ser gaire efectiva, potser perquè els interessos geopolítics i la necessitat de vendre arma-

ment semblen estar per damunt dels drets humans, Manresa, en ocasió de l'any ignasià, ha decidit projectar-se al país i al món designant ambaixadors i ambaixadores. Un *nomenament* de caràcter simbòlic destinat a enaltir el nom de la ciutat mitjançant persones de diferents àmbits amb marcada repercussió professional, prestigi i reconeixement en l'esfera pública. Des del punt de vista protocol·lari, un pas més en la designació, tal vegada massa folklòrica i rònega, de fills i filles predilectes, però amb la mateixa voluntat de preservar el bon nom del municipi encara que, sovint, les filiacions siguin

tènues i els vincles personals amb la terra de naixença s'hagin anat esborrant. En aquest sentit, els responsables de Manresa 2022 han fet una tria de persones accessibles, a qui no sap gens de greu, ans al contrari –així ho manifesten al tema central d'aquest mes– reconèixer les arrels manresanes i s'avenen a reconnectar amb la ciutat encara que faci temps que no hi fan vida. Una iniciativa més per rendibilitzar i donar pompa institucional al cinquè centenari del pas de Sant Ignasi per la ciutat.

Una altra qüestió serà la repercussió final del conjunt d'actes relacionats amb la fita repartits durant l'any, amb un lema *Transforma*, entre esotèric i confús que, si bé vol fer un paral·lelisme amb el procés (teòricament) viscut per Iñigo de Loiola en l'estada a la nostra ciutat medieval, resulta complicat de *vendre* i descodificar des de fora més enllà de l'esfera espiritual. Si bé és veritat que la biografia del sant documenta que, en veure el paisatge amb la ribera del Cardener en primer terme, va experimentar una veritable epifania, la translació a l'era moderna –petjada jesuïta a banda– s'endevina complicada si no es vehicula cap al diàleg, la introspecció o l'autoconeixement, o bé la integració i l'acollida de nousvinguts. En l'apartat cultural, s'ha destinat un pressupost a finançar concerts i espectacles que, fins ara, contribueixen a *fer festa*, però que la memòria col·lectiva esborrarà amb facilitat, mentre que d'altres apostes artístiques *ad hoc* sí que glossaran la figura del fundador de l'orde dels jesuïtes. També s'han invertit recursos en iniciatives ja desplegades com els jardins de llum. En altres vessants de la vida ciutadana, però, sembla que la figura ignasiana s'ha introduït més amb calçador, com quan Manresa va assumir la capitalitat cultural del país. Tanmateix, si tenim en compte la magnitud i el poder d'atracció manresans, cal donar per bona qualsevol iniciativa si, en major o menor mesura, acaba cristal·litzant en certa projecció de la nostra ciutat.



Taula rodona amb gent de la Seu, al Casino

El dia 6 d'abril es va fer una taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Casino, sobre el tema: *La Seu sobre a la ciutat*, amb la intervenció de Carme Alarcón, presidenta de la Capella de Música de la Seu; mossèn Joan Hakolimana, rector de la parròquia; Francesc Rafat, president dels Amics de la Seu, i Jaume Soldevila Ribera, director d'execució de les obres de restauració de la basílica. També van assistir a l'acte altres protagonistes del reportatge: Glòria Ballús, Mete Codinach, Ramon Prat, Xavier Riera, Jaume Soldevila Segura i Mireia Subirana.

Canvis al Pou

En aquesta revista, commemorativa del 35è aniversari, Laura Serrat estrena *Històries centenàries*, on els protagonistes seran ciutadans que han arribat als cent anys. La nova secció substitueix *El retrat*, que també elaborava la mateixa periodista. D'altra banda, Marta Jorge, odontòloga i periodista, s'incorpora mensualment a les pàgines d'opinió de *Favets i tremendos*, i també estrena una nova secció *Saps què menges*, que fins ara es publicava al nostre digital i que pretén ajudar-nos a comprar amb més seny

fa 25 anys



i alimentar-nos millor amb un nou producte que podem trobar amb facilitat en supermercats. Aquest espai substitueix *El quid de la nutrició*, que elaborava Blanca Soler, a qui agraïm la col·laboració durant aquest darrer any.

Laura Serrat publica llibre

La periodista Laura Serrat, redactora de la nostra publicació, va presentar el dia 12 d'abril, a l'Espai Manresa 1522, el seu llibre *Sota un cel acollidor. La Manresa Ignasiana*, editat per Ignasi Torras. Els fotògrafs Mercè Rial, Genís Sáez, Òscar Rodbag, Toni Galera i Ferran Faja en signen les imatges.



Manresa necessitava un pla d'escultures

El número de juny de 1997 de la revista publicava el reportatge central *L'escultura sota mínims*, de Joaquim Noguero i Eva Sánchez. S'hi analitzava la falta d'un pla coherent de tractament de les escultures als carrers de Manresa, resultat d'una política sotmesa a l'atzar del dia a dia. Després de seixanta anys de molt poca representació plàstica a la ciutat, tret del monument a Josep A. Clavé (1919) i el monument a la Sardana (1963), en la dècada dels noranta hi havia una vintena de peces escultòriques als espais públics, però sense cap pla preconcebut. En parlaven escultors com Àngels Freixanet, Agustí Penadès, autor de l'escultura a Companys, els pintors Josep Vila-Closes, Joaquim Falcó... o l'urbanista Quico Mestres i el secretari de la Fundació Caixa Manresa, Jaume Torras.

La Balconada estrenava església

El dia 18 de maig, s'inaugurava la nova església de Santa Maria del Montserrat, obra de l'arquitecte Josep Maria Esquius. El dia 4, una quarantena d'entitats d'arreu de Catalunya havien participat en la segona Gran Festa de Cultura Popular al Bages. El dia 17, al Centre Cívic Selves i Carner, es debatia en set ponències el futur dels equipaments culturals. El dia 23, Valentí Junyent assumia la presidència del TDK Manresa. I el dia 28, es feia la segona Jornada d'Economia de la Catalunya Central, centrada en l'euro, amb la presència de Josep Piqué, Joan Rosell, Cristóbal Montoro, Macià Alavedra, conseller d'Economia, i el premi Nobel d'Economia 1996 James A. Mirrlees.

Nostàlgia de poder

Des de fa uns quants anys, sembla que a molts catalans amb responsabilitat política i amb altaveu mediàtic els ha envaït la nostàlgia. Nostàlgia per un passat que (creuen) va ser esplèndid, on el país funcionava com un rellotge i ells (o els seus mestres) eren més joves, més guapos, més forts i més valents, i comandaven amb mestria la nau.

Amb tot, la ràbia els fa buscar culpables i un dels grans responsables (segons ells mateixos) són les xarxes socials, concretament Twitter. El pobre ocellet piulador s'ha convertit en l'ase dels cops de qui es nega a acceptar la realitat actual tot idealitzant un passat que no va existir mai. Car, acceptar que algú sense cap subvenció, amb millor currículum o amb una visió més àmplia del país i de la societat, pugui opinar i criticar-te directament, no deu ser fàcil quan mai no havia passat. Llegir opinions que qüestionen els fonaments del teu pensament no ha de ser gaire interessant per a aquell que està acostumat a predicar rere un micròfon o a través d'un teclat sense que ningú gosi aixecar el dit, malgrat que les evidències s'acumulin davant seu.

Els nostàlgics es neguen a acceptar que qualsevol governant escolti les notifi- cacions que reben basant-se en fets o actituds mostrades. Però aplaudien i s'entusiasmaven quan quatre directors de diaris ben subvencionats posaven les línies mestres del bé i el mal; o els queia la bava quan, des d'algun despatx de la Diagonal o de la Castellana, aixecaven el dit o bé l'abaixaven segons interessos particulars i mai no explicats.

En definitiva, els nostàlgics nostrats volen que la població segueixi sub- missa, silent i pacient tot esperant la benedicció dels totpoderosos. I és per això que les meves mans no deixaran d'aplaudir tot aquell que vulgui donar opinió i sobretot, d'aquell que, gràcies a les xarxes socials, ha pogut tombar arguments sense necessitat de rebre cap subvenció. Usuaris com Xvec (a escala manresana) o en Gerard Furest (en l'àmbit nacional) no haurien pogut detallar tantes veritats sense l'em- para de Twitter. Seguim piulant sense por i sobretot, critiquem i debatem. Aquest país no es pot permetre silen- ciar ningú més.

Josep Maria Fius

(article publicat a www.elpou.cat)

caçats a la xarxa



8 d'abril. Mostaccioli @MarcHarryhausen



Gaudint del mercat, el sol i la pla- ça mentre es pot... no soc massa optimista respecte al seu futur, la veritat #mercat #puigmercadal #manresa.

Panorama del Mercat de Puig- mercadal un divendres al migdia. El comentari pessimista de la piu- lada, malauradament, comença a ser força generalitzat. Hi ha poc moviment. Després que no apa- regués cap iniciativa privada per gestionar-lo, el mercat es va con-

figurar per acollir iniciatives diferents coordinades des d'un ens públic. Passat un temps, i llevat de la militància, sembla que la cosa no acaba d'arrencar. És la ubicació? L'entorn? La proposta? O bé una problemàtica generalitzada al con- junt de mercats manresans?



EL POU DE LA GALLINA

Número 386 - Maig 2022

De mes a mes 6

Favets...

Josep M. Oliva / Jordi Sardans 8

...i tremendos

Marta Jorge / Josep Ramon Mora 9

La Manresa que es veu quan se n'és lluny 10

Històries centenàries 25

Núria Llanas.

Des de Buenos Aires 26

Innovació i tecnologia 27

Saps què menges? 28

El balç del Tomàs 30

Desglobalitzar 31

L'Entrevista a Ferran Costa 32

Quadern obert 37

Fila Cultural 38

Lèxic a la manresana 40

Construcció de la Maquinària Industrial (1959) 41

Propostes 42

Edifici del Suís 43

Fanal de cua

L. Capdevila / E. Tomasa 44

el Cul del Pou 45

S'obre un nou espai per a gossos

1 d'abril. L'Ajuntament de Manresa habilita un nou espai al parc del Cardener, entre els Panyos i el Pont Nou, on els gossos podran anar deslligats. Es tracta d'una àrea d'uns mil metres quadrats, amb un cost d'adequació de 14.607 euros.

Torra presenta llibre amb Borràs

1 d'abril. En un acte organitzat per Llibres Parcir, Òmnium Bages-Moianès i Simbol Editors, Quim Torra i Laura Borràs presenten a l'Espai Òmnium *Les hores incertes*, el segon volum del *Dietari de Canonges*, del president.

L'assemblea d'associacions de veïns torna a Manresa

2 d'abril. Al cap de 43 anys, la ciutat torna a acollir l'assemblea de la Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya. Amb el lema *Transforma barris, transforma vides*, la 37a edició de la CONFAVC aprova el seu primer codi ètic de valors, a l'auditori de la Plana de l'Om.

Els Armats celebren el vintè aniversari

3 d'abril. L'Associació Cultural Recreativa Armats celebra el vintè aniversari –ajornat dos anys per la pandèmia–, amb representants de cada demarcació provincial, que desfilen fins a Sant Domènec, on cada grup fa les seves evolucions.

Savall enlluerna a la Seu

3 d'abril. El músic igualadí Jordi Savall dirigeix a la basílica de la Seu el concert *Ignasi de Loiola. Vocació, èxode i èxtasi*, amb la Capella Reial i Hespèrion XXI, en un viatge musical per la vida del sant, amb peces del Renaixement i del Barroc. Espurnes Barroques obsequia a la sortida els assistents amb un tast de cervesa La Barroka.

L'Escola Bages presenta el llibre dels 50 anys

6 d'abril. En el marc de celebració dels 50 anys de l'Escola Bages (1971-2021), Francesc Villegas presenta a l'edifici poliesportiu el llibre que recull la història i les imatges del centre durant aquest període, editat per Zenobita Edicions.

Junts presenta l'alcaldeable Bacardit

7 d'abril. En un acte a El Sielu, Junts per Manresa presenta públicament el seu candidat a l'alcaldia, l'arquitecte i exregidor d'Urbanisme Ramon Bacardit, acompanyat del regidor Josep Gili i amb l'assistència de l'exconseller Joaquim Forn.

Josep Comellas edita deu postals de Manresa

9 d'abril. El fotògraf Josep Comellas edita, amb el suport de l'Oficina de Turisme, una col·lecció de deu postals amb fotografies de la ciutat ignasiana i modernista.

P

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina
President: Jaume Puig
Vicepresident: Ramon Fontdevila
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García
Vocals: Joan Cals, Carles Claret, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Carrer Sobrerroca, 24, baixos
08241 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

Membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans
Cap de redacció: Carles Claret
Redacció: Sílvia Berenguera, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Marta Jorge, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres
Maquetació: Jana Fontdevila
Portada: Recepció d'ambaixadors a la sala de Plens. Foto Ajuntament de Manresa.
Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Ramon Fontdevila, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:
Marc Prat
Expansió publicitària:
Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió:
INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20
Distribució:
Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34
Dipòsit Legal:
B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:



**Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència**

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

El CNL Montserrat promou un joc pel català

11 d'abril. El Centre de Normalització Lingüística Montserrat presenta la sisena edició del joc *A l'abril cada paraula val per mil*. Un total de 25 preguntes sobre paraules que no es fan servir gaire es distribueixen en cartells pels comerços de la ciutat.

Àngels Freixanet exposa a Parcir

11 d'abril. L'escultora Àngels Freixanet inaugura a la llibreria Parcir una mostra amb divuit peces de la seva col·lecció escultòrica sobre llibres i prestatgeries.

El Baxi Manresa jugarà la final four

12 d'abril. La victòria del Baxi Manresa en el partit contra l'Unicaja a Màlaga (89-91) assegura que el club pugui jugar en la final a quatre de Champions a Bilbao.

Òmnium presenta el mapa literari manresà

13 d'abril. Òmnium Bages-Moianès presenta en roda de premsa un itinerari literari sonor de Manresa, que relaciona espais de la ciutat amb poetes i escriptors, preparat amb la col·laboració de la Fundació Independència i Progrés.



Processó del Divendres Sant (Foto: Pere Fontanals)

La ciutat recupera una segona processó

15 d'abril. La Processó del Divendres Sant torna a la normalitat amb un canvi de recorregut, més centrat en el nucli històric, i el pas del Natzarè restaurat. Sis dies abans, l'Associació Reparadora de Pius XI havia recuperat la Processó del Silenci, amb el pas de la Verge dels Dolors i els Armats, que no es feia des de 1968.

Sant Jordi torna als carrers

23 d'abril. Superades les restriccions dels dos darrers anys de pandèmia, la diada de Sant Jordi torna a ocupar els carrers amb llibreries i editors al recinte delimitat del Passeig i un centenar de parades d'associacions, escoles, esplais i altres col·lectius a la resta del centre de la ciutat. Una trentena d'escriptors signen els seus llibres a la zona de Crist Rei.

Jordi Sardans

Baxi Manresa

El mes de març dedicàvem el reportatge central del **Pou** a l'excel·lent temporada que estava fent l'equip masculí de bàsquet de la ciutat, que ocupa un dels primers llocs en la classificació de la Lliga ACB estatal, però que a més a més ha assolit un èxit sense precedents fins ara de caire internacional, en classificar-se per a la final a quatre de la Champions League de la FIBA, la tercera competició europea en l'àmbit internacional. La segona victòria consecutiva contra l'Unicaja de Màlaga, en aquesta ocasió en la pista andalusa, fa possible que els manresans juguin la primera Final Four de la seva història. Els dos partits decisius, semifinals i final, s'hauran disputat el primer cap de setmana de maig a Bilbao, on l'afecció manresana ja es prepara per donar un ampli suport incondicional a l'equip, que de la mà de l'excel·lent entrenador barceloní Pedro Martínez i del jove director esportiu, el manresà Xevi Pujol, han viscut una temporada sensacional.

Lladres sense escrúpols

Els Mossos d'Esquadra van detenir tres individus acusats d'organitzar macrofestes il·legals en diverses comarques catalanes, entre elles el Bages, durant la pandèmia. No només van incomplir la normativa sanitària del moment, van cometre delictes d'estafa i falsificació documental segons argumenta la policia autonòmica, sinó que a més van defraudar uns 200.000 euros. Van enganyar els propietaris, la majoria d'habitatges de turisme rural, a qui no van pagar el lloguer corresponent ni tampoc van abonar les despeses en la contractació dels serveis bàsics, de manera que els més perjudicats van ser paradoxalment els assistents, que pagaven l'entrada en el moment d'accedir a la festa. Si bé l'autoritat judicial n'ha decretat la llibertat amb càrrecs, els imputats hauran de fer front a diversos delictes penals, però també a infraccions de caire administratiu, especialment pel que fa a la realització dels espectacles públics de caràcter recreatiu.

... i avall



Josep M. Oliva



Jordi Sardans

Divendres Sant

Quan la tele era en blanc i negre i només existia un únic canal, Chicho Ibáñez Serrador triomfava amb una sèrie que es deia *Historias para no dormir*. Reciclant aquell títol avui es podrien omplir capítols i més capítols d'històries per treure'ns la són sense haver de recórrer a la ficció. N'hi hauria prou amb fer una selecció de material extret dels magazines i els informatius per causar-nos aquella mateixa sensació de desassossec que ell aconseguia a base d'imaginació. Com a botó de mostra, un moment del programa de TV3 *Planta baixa* emès el dimarts 13 d'abril en plena Setmana Santa. A l'estudi es parla de la possibilitat de treure el caràcter religiós d'aquelles festes i de la resta de festius del calendari lligats al catolicisme. I per tractar de l'estat de la qüestió treuen les càmeres al carrer, a Sant Joan Despí, i pregunten a la gent si saben què se celebra Divendres Sant. El primer, un noi d'uns trenta, ho desconeix i es justifica dient que «són temes religiosos, però la meua família som agnòstics i clar no...». La segona, una noieta d'uns vint-i-tants, amb un riure nerviós diu que «sí, sí que en tinc idea, però ara mateix estic una mica bloquejada, ho sento»; la tercera, que deu rondar els quaranta, també riu una mica i confessa «no en tinc ni idea, la veritat». Finalment, el quart, un home ja ben granat que deu passar dels seixanta i que sembla andalús, quan el reporter li demana si sap què se celebra el Divendres Sant, remata la ignorància general amb un to jocós: «Pues no, ni el divendres, ni el dijous, ni nada».

M'ho mirava bocabadat i no m'ho podia creure. No saber què es commemora el Divendres Sant em sembla tan greu com desconèixer la capital de França. No s'hi val a dir que ets agnòstic, cal confessar que ets ignorant. Perquè qui no sap què se celebra el Diumenge de Pasqua tampoc sabrà a què treu cap fer festa l'Onze de Setembre, ni el Sis de Desembre ni l'U de Maig. Una enquesta com aquella, feta a peu de carrer i a boca de canó, diu més de la nostra societat que tots els estudis sobre el fracàs escolar i el famós informe PISA. Això no hi ha reforma educativa que ho salvi. Ni «avaluacions per competències» ni cap de les moltes collonades amb les quals es maquilla l'estat del país que tenim.

Escola Bages: 50 anys

En el marc de celebració dels 50 anys de l'Escola Bages (1971-2021), un any més tard a causa de la pandèmia, Francesc Villegas explicava en l'aula principal del centre que va rebre l'encàrrec de l'equip directiu per fer el llibre, que fonamenta en l'estudi de la documentació que li proporciona la família del mestre Josep Pagès, el primer director. Utilitza fotografies de l'arxiu del col·legi, prèviament ordenades per Xavier Balet, notes de mestres jubilades, la revista *Xarranca*, fulls informatius... En sis capítols cronològics, Villegas repassa des dels problemes per crear infraestructures en un solar al costat de la via del tren a les obres de remodelació del vell edifici. El llibre plasma l'esperit, la vitalitat i l'empenta de l'Escola Bages adaptada a la renovació pedagògica, amb el repte d'integrar immigrants d'arreu del món.

L'historiador Francesc Comas descriu el context educatiu a Manresa en el moment de creació de l'Escola Bages. Als anys seixanta, les escoles públiques eren insuficients per escolaritzar els infants de la ciutat, més nombrosos per l'augment de la població i l'arribada d'immigrants en edat fèrtil. El 1960 Manresa tenia uns 52.000 habitants i el 1975 arribava als 66.000. A mesura que naixien nens i nenes, mancaven més places escolars. Hi havia les *escuelas nacionales*, com l'edifici Sant Ignasi, davant de la piscina, el Pare Algué, encabit en una exfàbrica al començament de la carretera del Pont de Vilomara, i la Renaixença. També les escoles unitàries: Pilar i José Antonio Primo de Rivera (a la Guia), Calvo Sotelo (carretera de Santpedor), Víctor Pradera (Viladordis), San Jaime (Barcelona) i una mixta a Les Farreras-Salelles. A més, els patronats de Sant Joan de Déu, l'escola de Filatures Bach als Comtals i la Preparatòria de l'institut Lluís de Peguera. Els fills de la classe mitjana manresana anaven a les Dominiques, San Francisco, Casa Caritat, els Infants i l'Ave Maria, i els nens a La Salle. Hi havia acadèmies als baixos de les cases, però resultaven insuficients. Amb la llei espanyola Villar Palasí de 1970 es van construir tres escoles més: Sant Ignasi, el Bages i l'Anselm Cabanes. Una associació de pares crea La Flama, es construeix el nou Col·legi Catalunya a Pineda, Badia Solé ocupa l'antic Sant Francesc, Rial passa als Tovots de la barriada de les Cots... I tres anys abans, Caixa Manresa havia fet construir l'escola Oms de Prat.

Marta Jorge



Josep Ramon Mora



Verdura, seny i natura

S'acosta el final de la mascareta en interiors i, amb gran entusiasme, molts ja somien acomiadar el coronavirus per sempre més. Alguns encara creiem que és d'hora per cantar victòria, però arribarà el dia que la pandèmia per aquest omnipresent virus esdevindrà un episodi negre més, relegat a l'oblit. Malgrat això, tampoc no cal enganyar-se. Arribaran noves pandèmies i malauradament ja convivim amb algunes de velles. Una que navega errant entre nosaltres és l'obesitat, un problema de salut pública que a estones preocupa i a estones sembla que es normalitza. Avui vull recuperar aquesta pandèmia silenciada per convidar a la reflexió. Perquè les dades al nostre territori són, com a mínim, alarmants. De fet, parlen per si soles: més de la meitat de la població de 18 a 74 anys i gairebé un 35% de la població de 6 a 12 anys té excés de pes, segons l'enquesta de salut a Catalunya de 2019. Les dades de l'Organització Mundial de la Salut i d'estudis o enquestes fets a l'Estat espanyol segueixen la mateixa línia.

De quina manera el sistema sanitari afrontarà l'augment progressiu de les malalties cròniques secundàries al sobrepès és tota una incògnita. El que és clar és que aliments rics en greixos, *snacks* dolços o salats i begudes ensucrades no poden formar part de la nostra dieta habitual. Els nens no són els responsables d'allò que els seus pares decideixen incloure a la cistella de la compra. De fet, durant la infantesa es tendeix a imitar, repetir o fins i tot idolatrar el comportament dels progenitors, simplement perquè els nens no volen sentir-se exclosos i necessiten afecte. Doncs bé, una mica més de productes de l'hort a les cases estaria bé. Si més no per trencar les inèrcies que converteixen els passadissos del supermercat en la pista d'un ral·li on cal passar els primers per caixa perquè anem amb presses i ja no tenim temps per anar al mercat a comprar productes frescos. Omplir el carret d'ultraprocessats pot resultar més còmode, però no és més saludable. Com tampoc no ho és quedar-se a casa davant de la televisió o de l'ordinador. El sobrepès es combat també amb moviment. I no podem permetre que els pretextos juguin en aquesta lliga, perquè, al final, fer una caminada és salut i, a més, és gratis. Més verdura, més seny i més natura. Fes-ho per tu, però sobretot, fes-ho per ells.

Els temps estan canviant

La història ens envia senyals per fer-nos adonar que no anem bé i esperonar-nos a canviar les formes com organitzem la producció, el consum, l'economia, la política... En el que portem de segle, sembla que aquests senyals s'hagin fet més freqüents i intensos fins a arribar-se a encadenar. La crisi que es va iniciar l'any 2008 va suposar l'explosió de la bombolla financera, el sistema econòmic mundial va estar a prop del col·lapse i va servir d'excusa perfecta per posar en marxa polítiques d'austeritat que van condemnar a l'atur milions de persones, mentre es destinaven milions d'euros per rescatar la banca. Dotze anys més tard, es produeix la crisi de la covid: un simple virus col·lapsa totalment els serveis sanitaris arreu del món, causa milions de víctimes i agreuja la crisi social que s'arrossegava des de la dècada anterior. I ara la guerra d'Ucraïna ens porta imatges que pensàvem que formaven part d'un passat superat, alhora que accelera la crisi energètica i posa la inflació pels núvols. I tot això amb el teló de fons d'una crisi climàtica.

Ciutadans i governants d'arreu del món sembla que estiguem paralyzats, immòbils en un present que intenten apedaçar com bonament podem, individualment i col·lectivament, però sense acabar-nos d'adonar de la profunditat dels canvis que calen. Actuem com si el repte del futur fos massa ardu per a les nostres forces. Les nostres paraules i els nostres conceptes per analitzar el que està passant sembla que hagin envellit i no ens atrevim a elaborar noves formes de pensar en el futur. Les grans paraules (democràcia, llibertat, justícia...) s'han liquat o banalitzat i ha desaparegut la consciència històrica i el sentit crític. Tenim l'oportunitat, i la responsabilitat, de reactivar els vells valors republicans del bé públic, la igualtat i la llibertat. Si alguna cosa ha tingut de positiu les crisis del segle XXI, ha estat reduir al no res el relat individualista propi de la ideologia neoliberal. Més que mai, sabem que per sortir-nos-en hem d'apostar per la cooperació. Davant la constatació de la fragilitat de l'espècie humana, no hi ha cap altra sortida que aprendre a conviure i cooperar per construir una nova relació amb la natura. És un moment fràgil, perquè estem parint una nova època de forma abrupta i inesperada. Però també és un moment prenyat d'oportunitats.



La Manresa que es veu quan se n'és lluny

La nostra ciutat és un referent per a aquells que hi han nascut, encara que, des de fa anys, facin vida en altres latituds. Precisament, deixar-hi de viure convida a obrir el focus i, mirant-se-la des de fora, saber apreciar-ne les virtuts, endevinar-hi potencialitats, però també adonar-se dels retrocessos o les barreres que Manresa, tot i el pas dels anys, és incapaç de trencar.

Carles Claret Vilaseca

Dins dels actes programats en ocasió de la fita de Manresa 2022, que commemora el pas de sant Ignasi de Loiola per la ciutat, des de l'organització s'ha promogut la designació d'una cinquantena llarga d'ambaixadors i ambaixadores que hi ha nascut o hi ha estat estretament vinculats perquè, en la mesura del possible, n'enalteixin el nom, en divulguin el patrimoni i els atractius, i en facin *propaganda* arreu on vagin. La tria ha estat transversal, abasta diferents àmbits, des de la ciència als mitjans de comunicació, passant per la cultura i

els esports, i també paritària, per englobar cares de reconeguda trajectòria internacional com l'exwaterpolista Manel Estiarte, el director adjunt del Comitè Olímpic Internacional, Pere Miró, juntament amb rostres populars com la periodista Cristina Riba, l'actor Miki Esparbé, el músic Natxo Tarrés, la mezzosoprano Mireia Pintó, l'atleta Núria Picas, el cuiner Jordi Cruz, o el mític capità del TDK Manresa guanyador de Lliga i Copa, Joan Chichi Creus.

La comissió no s'ha oblidat de rebre protocol·làriament, en una de les tres recepcions a l'Ajuntament –una l'any passat i dues més aquest any– figures destacades del món de la investigació i la ciència com el físic Ignacio Cirac, la

catedràtica d'Àlgebra Rosa Maria Miró, el metge i investigador Pere Joan Cardona, el biòleg marí, Josep Maria Gasol o l'astrofísic Ignasi Ribas. D'alguna manera, el **Pou** també hi ha estat representat amb la designació de la nostra col·laboradora Maria Picassó, il·lustradora i arquitecta. En bona part dels casos, els ambaixadors, actualment, mantenen vincles amb Manresa perquè hi viuen familiars i amistats de joventut. En altres, les visites són escadusseres davant d'agendes complicades i vides fetes lluny de la ciutat. Malgrat tot, i abans de ser nomenats ambaixadors, hi ha figures que han fet i continuen fent bandera de *manresanitat* i la designació amb motiu de Manresa 2022 encara en reforça més el sentit de pertinença.

Cristina Riba

«Manresa m'evoca la infantesa i la joventut, una època molt feliç de la meua vida»

El 19 d'agost de 1980, a les vuit del vespre –«el pare té la dèria d'apuntar l'hora de naixement dels membres de la família»–, va néixer, a la Clínica de Sant Josep, la Cristina Riba Roig, filla de dos santvicentins, el Josep i la Marina. N'era la segona filla, ja que tres anys abans, el 1977, havia nascut el Jordi, el germà gran. Més de 40 anys després, la Cristina, periodista i cara coneguda com a presentadora, conjuntament amb Ramon Pellicer, del *Telenotícies cap de setmana*, a Manresa hi conserva la família, «majoritàriament a la barriada Mion». Durant la infantesa, però, quan els avis encara eren vius, «les visites eren habituals els caps de setmana i els estius. Veníem amb tren a passar la tarda: al Passeig, al parc de l'Agulla, al Congost o a casa dels tiets».

Al pare de la Cristina, que treballava al sector de la banca, «el van traslladar a Barcelona i, quan no tenia ni un any, vam anar a viure-hi». Per això, el cor de Catalunya va acabar sent el vincle amb els orígens familiars, mentre que la *gran* capital va esdevenir «la ciutat on vaig créixer. Em considero barcelonina, hi tinc la vida molt feta i me l'estimo, tot i les obres, el soroll i els turistes que, com a veïna de la zona propera a la Sagrada Família, certifico que ja han tornat». Malgrat tot, conserva un lligam personal, emocional i familiar amb Manresa. A tall d'anècdota, i com una de les *penyores* de criar-se a Barcelona, la Cristina recorda que, quan era petita, les tietes i cosines li deien que començava a adquirir un català massa xava: «ves amb compte, Cristina, que comences a parlar amb la *a* molt oberta», li deien, un fet que ha continuat tenint en compte per acostar-se, com diu amb un somriure, a la pronúncia «del català perfecte» dels manresans.

Reconnexió manresana

Amb el pas dels anys, i després del traspàs dels avis, les visites a Sant Vi-



Foto: arxiu particular

cenç de Castellet i, de retruc, a Manresa es van anar espaiant. Coincidint amb l'inici de l'etapa com a rostres de les notícies del cap de setmana a TV3, **El Pou de la gallina**, que sabia que havia nascut a Manresa, va convidar-la com a ponent a la taula rodona *Globalització i xarxes socials versus informació i anàlisi*, feta el 15 de maig de 2017 a l'auditori de la Plana de l'Om, en l'acte central de celebració del trentè aniversari de la revista.

I en vistes dels actes i iniciatives relacionades amb la fita de Manresa 2022, la ciutat s'hi va posar en contacte per ser-ne una de les ambaixadores. «Em va sorprendre molt, però vaig estar molt contenta perquè Manresa m'evoca la

infantesa i la joventut, una època molt feliç». Com qualsevol dona treballadora i mare de dues criatures –la Lola, de nou anys i l'Òscar, de cinc– i persona amb una agenda plena de compromisos, la Cristina, d'entrada, va voler assabentar-se de què volia dir la figura dels ambaixadors i les taques que se li encomanaven.

No van tardar gaire a convèncer-la. La idea, com van exposar-li, és enaltir la ciutat com a persona amb certa projecció pública que no amaga que va néixer a la capital del Bages. «Estic agraïda que pensessin en mi i, a partir d'ara, tot el que pugui aportar per donar a conèixer Manresa, ho faré. Sempre l'he tingut present, però ara encara



Foto: Carles Claret

una mica més. Quan en tingui l'oportunitat, posaré de relleu l'ambient cultural i l'oferta gastronòmica i d'oci de la ciutat; altres projectes que recentment han crescut com els Jardins de Llum, i, com a bona afeccionada al bàsquet, la trajectòria i els èxits del Baxi Manresa i l'aposta pel bàsquet femení».

Per tot plegat, la Cristina també ha aprofitat la celebració dels 500 anys del pas de sant Ignasi per la ciutat per fer una immersió en tot el que la commemoració implica en relació amb la història i les tradicions locals. «Em sembla molt bé que s'hi aposti i s'aprofiti l'ocasió per donar projecció a la ciutat».

Periodista i conductora a TV3

Després d'una etapa professional a la ràdio i de treballar com a redactora i reportera a Nova York, on es va establir un temps, la Cristina va aterrar a Televisió de Catalunya com a redactora de la secció d'Internacional i, posteriorment, del canal 3/24, en què també va fer de cap d'edició. Com a conductora, a banda del canal de notícies, va presentar edicions del *Telenotícies comarques* fins a fer el salt a l'edició del cap de setmana del noticiari de la

televisió pública catalana. En aquest moment de la seva etapa professional, assegura que n'està gaudint molt. «És una feina que sempre havia volgut fer i m'omple moltíssim. De petita, ja tenia una fixació per les notícies i, ara, poder explicar el que passa al món donant, si no totes, tantes claus com es puguin és molt estimulant».

La Cristina és conscient, però, que és una de les cares visibles d'un informatiu «líder d'audiència, un fet que, per una banda, l'avalua, però que, paral·lelament, l'obliga a no relaxar-te». Insisteix que, tot i anar ampliant la trajectòria segueix «aprenent molt», constantment, «no només al directe, davant de la càmera, sinó també en tasques de redacció i planificació de continguts». En aquest sentit, la preparació dels telenotícies, com explica a tothom, no és tan senzilla com sembla: «la feina és continuada, s'intensifica presencialment el divendres i es prolonga tot dissabte i diumenge».

A hores d'ara, els horaris, concentrats en cap de setmana «em compensen familiarment. Soc amb la canalla en el dia a dia, que, en definitiva, és quan més et necessiten». S'ha adonat que «el

temps passa molt de pressa i és molt important, a l'edat que ara tenen, poder fer de mare». Agraeix, alhora, en aquest rol familiar i de criança, el suport dels pares, «que m'ajuden molt». Aixecant la vista i mirant endavant, la Cristina, professionalment, diu que està «oberta a altres propostes i oportunitats que puguin sorgir». Ara mateix és una cara coneguda de la petita pantalla, però «primer de tot soc periodista i estic disposada a exercir la professió des d'altres vessants».

Xavier Mestres

«A Barcelona, Manresa és un referent teatral i el Kursaal, una plaça reconeguda i ben valorada»

La trajectòria del músic i actor Xavier Mestres Traveria sempre ha tingut un peu a la nostra ciutat. «A tot arreu dic que soc de Manresa i hi tinc molt bons amics. No amago que soc d'aquí, igual que ho fan altres artistes com el Manel Camp, i sempre hi he anat fent projectes o col·laborant amb diverses iniciatives com la inauguració del Kursaal». De fet, el 17 i 18 de setembre

participarà, com a director musical, a *Enecus*, un espectacle musical inspirat en la vida i la transformació de sant Ignasi, creat per Enric Llorc i inclòs en la programació de Manresa 2022, amb la participació d'altres reconeguts artistes de l'escena i la música de la ciutat com Jordi Figueras, Celeste Alías, Marta Valero, Natxo Tarrés i Salva Racero.

Amb Manresa hi té un contacte permanent mitjançant els pares, el germà i els nebots, que viuen a l'edifici de les Galeries Manresa Centre, a tocar de Crist Rei. La visita un parell de cops per setmana. Sol dinar a casa dels pares abans de fer cap a l'escola de música de Sant Joan de Vilatorrada, on fa classes. «Hi vaig substituir la companya Imma Serra, a qui vaig conèixer al Conservatori, com a professor de cant i cant coral a una bona pila d'alumnes de totes les edats».

El fil del dia a dia de Manresa no el perd mai. «Qualsevol cosa que passa o creuen que em pot interessar, o el pare o el meu germà, hi fan una foto i m'ho envien de seguida». A dia d'avui, ja fa més anys que viu a Barcelona que no pas a Manresa. «M'hi vaig traslladar l'any 1992, quan tenia 28 anys, i ara en tinc 58». Per tant, la primera etapa de la vida del Xavier va transcórrer a Manresa, però fa més de tres dècades que està establert a la capital catalana, on viu conjuntament amb la seva parella i el seu fill, Iu, de 12 anys, i la Dana, de 23, filla de la seva companya Pepa, però que, com el Xavier, «també és actriu. Són passions que s'enganxen», comenta rient, després de constatar la influència d'anys de convivència «des que ella en tenia sis».

'Golfus de Roma'

Després d'una trentena d'anys de trajectòria a l'escenari, en l'àmbit musical i, més migradament, en intervencions en produccions audiovisuals, el Xavier, des d'una òptica professional, afirma que no es pot queixar: «He pogut treballar d'actor, cantant i músic», en aquesta darrera disciplina entomant la direcció musical de múltiples projectes. El més recent, el muntatge *Golfus de Roma*, produït per la catalana Focus i el Festival de Teatre de Mèrida.

Aquesta experiència li ha fet «molta il·lusió. Ha estat brutal treballar amb les composicions d'Stephen Sondheim, l'autor que més m'agrada i que ens va deixar recentment, i en un espectacle còmic i esbojarrat molt necessari en l'època que estem vivint».

El muntatge, que protagonitzava Carlos Latre, es va estrenar al teatre romà de Mèrida «en un escenari impressionant amb 70 metres de boca», entre el 29 de juliol i el 8 d'agost de l'any passat, i va exhaurir les entrades en totes les funcions. Posteriorment, l'elenc «format per 25 persones a l'escenari, nou dels quals músics de base, tot i que altres intèrprets també toquen diferents instruments», va fer temporada a Madrid, on es van representar més de 100 funcions fins a finals de gener d'aquest 2022.

El Xavier s'hi va incorporar com a director musical i també intèrpret de la mà del director Daniel Anglès, a qui coneix des de fa anys. «Abans de crear *El musical més petit* amb la Pili Capellades i el Manu Guix, l'havia acompanyat en diferents actuacions». La relació es va consolidar en el muntatge d'un altre musical de Sondheim a Barcelona, *Merrily we roll along*. A partir de finals de setembre, *Golfus de Roma* aterrarà al teatre Condal de Barcelona «amb força canvis de repartiment, entre els músics i els intèrprets castellanoparlants que se substituiran». A la capital catalana, el protagonista serà l'actor Jordi Bosch i s'hi incorporaran altres cares conegudes de l'escena catalana com Mercè Martínez.

Prestigi cultural manresà

Com veiem, el Xavier pràcticament no ha parat des que va decidir dedicar-se professionalment al teatre i la música. El 2011, els lectors del **Pou de la Gallina** ja li van reconèixer la carrera concedint-li el Premi Oleguer Bisbal al *manresà de més actualitat*.

Té clar que, a la nostra ciutat, «hi ha molt talent. Molta gent sortida de Manresa fa carrera fora, en tots els àmbits de la cultura: teatre, música, arts plàstiques... però, malgrat tot, aquest ambient cultural no acaba de fer un boom». Amb tot, assegura que

«Manresa és un referent i, en especial, el Kursaal i la capacitat per saber programar amb èxit. A Barcelona és una plaça reconeguda i ben valorada».

Mercè Conangla

«Manresa té el repte de la cohesió i la integració de la diversitat que hi conviu»

La psicòloga clínica i educativa Maria Mercè Conangla Marín té *dobla nacionalitat*. Tot i néixer a la Clínica de Sant Josep (1958), és filla de l'Ametlla de Merola, on va viure fins als catorze anys, just abans que «el pare, tècnic electrònic i electricista a la colònia, aconseguís feina a Fecsa». A Manresa, hi atresora els «records de joventut i bona part dels orígens i la identitat». Diu que, de la ciutat, se'n va endur, acostant-se a l'escoltisme que ja havia *tastat* a l'Ametlla, l'enriquiment personal i l'aprenentatge de les hores «passades amb els *trucs*, on, en ple franquisme, entre el jovent, es parlava de tot: de política, economia, esport...» però, sobretot, va endur-se'n «un company de vida, el Jaume Soler Lleó, que llavors estava entre els capdavanters del moviment. «Sens dubte, el millor que em vaig endur de Manresa».

Provinent de la colònia limítrofa a cavall entre el Berguedà i el Bages, a mitjans dels setanta, la família Conangla Marín es va instal·lar al carrer de Barcelona. Després d'haver cursat el batxillerat elemental a les carmelites de Navàs, la Mercè va completar els estudis de secundària al Lluís de Peguera, en horari nocturn. «Érem tres germanes, la família tenia recursos limitats i la mare va procurar que també poguéssim treballar. Vaig combinar els estudis amb la feina al Banc Mercantil. Al matí, de set a dues treballava i, en acabat, anava a classe a l'institut fins a les deu».

Acabat el batxillerat, va començar els estudis a l'Escola d'Infermeria, que va interrompre per casar-se i tenir la primera filla, la Laia, i va reprendre posteriorment, ja fora de Manresa, afegint-li titulacions en Psicologia i

altres formacions complementàries. La segona filla, l'Alba, ja va néixer a Vic, completant un nucli familiar que ha fet un llarg i productiu periple i s'ha acabat assentant a Barcelona. Amb el seu marit, «ell sí, manresa de soca-rel», ja fa més de quatre dècades que no viuen a Manresa. Quan sovint hi retorna «és com si no n'hagués marxat mai». La visió, però, al cap dels anys, «i arran d'haver voltat pel món», ha canviat. Baixant d'un poblet de tan sols 500 habitants, quan era una criatura, venir a Manresa era «anar a una ciutat gran, amb un Passeig grandios, quan en realitat és un nucli més petit, humà i familiar», lluny del dia a dia a la capital catalana, on viu ara.

Ecologia emocional

Juntament amb el seu company, Jaume Soler, va crear la Fundació Ecologia Emocional. Abans dels actes relacionats amb la fita de Manresa 2022 en què ella va ser designada ambaixadora, tots dos ja van tenir l'honor de fer un «pregó institucional a duet», un format insòlit, «en les Festes de la Llum de l'any 2016, en què, un i altre, abocàvem els nostres records» i els lligaven amb el nucli i creixement de la seva trajectòria professional. Ara, l'entitat, després de la pausa per la covid i amb cert retard, bufa vint-i-cinc espelmes i ha estès una xarxa de recursos, metodologia i col·laboradors a tot l'estat i en diversos països estrangers. Durant una dilatada trajectòria professional, la Mercè, també a duet amb el Jaume, ha escrit i publicat 27 llibres. L'últim, *Desobediència emocional*, acaba de veure la llum.

Els pilars de les seves tesis se sustenten en la recerca d'una vida «equilibrada, harmònica i sostenible», en un paral·lelisme constant entre l'ésser humà i l'entorn natural. L'ecologia emocional vol donar «una resposta seriosa i creativa al repte actual del creixement personal i l'educació emocional i en valors», com planteja en la presentació al seu espai web. L'actual vincle de la Mercè amb Manresa –a part de les amistats forjades amb els anys– està relacionat, principalment, en la difusió i desplegament del vessant professional, «com a convidada

en algunes jornades o xerrades i, especialment, en el desenvolupament de sessions per a equips directius a empreses com Althaia o, actualment, l'Escola Joviat». De fet, el centre educatiu fundat per Josep Vilaseca Atset, a través de la seva filla Rosa, «utilitza, mitjançant el model CAPA (derivat dels principis creatiu, amorós, pacífic i autònom), eines d'ecologia emocional en el projecte educatiu. «La nostra fundació i la de Joviat tenen signat un conveni de col·laboració».

El repte de Manresa

Precisament des d'un prisma relacionat amb la psicologia tant individual com social, Mercè Conangla situa la Manresa actual davant «d'un gran repte, que té potencialitats molt bones, però, alhora, pot esdevenir un gran problema». En els darrers anys, la ciutat ha esdevingut «biodiversa, hi ha arribat gent procedent de molts llocs».

Per tot plegat, cal parar «especial atenció a aquesta diversitat i plantejar-la com un repte. La integració representa una gran oportunitat i una perspectiva de cohesió serà útil a l'hora de preveure conflictes». Per aconseguir-ho, la Mercè proposa una recerca de «què ens pot unir. Tant de bo es pogués fer un treball de manera transversal i des d'un vessant emocional per trobar allò que cohesiona les persones, independentment de les arrels. Manresa, amb el seu caliu humà, podria ser un bon banc de proves, com a ciutat acollidora i integradora, que capitalitzi la creativitat de tothom».

Les lliçons de la pandèmia

Després de dos anys llargs de pandèmia, la psicòloga esbossa planerament les realitats sorgides al llarg d'una etapa que «ens ha col·locat a tots plegats davant la incertesa. La seguretat s'ha acabat i no som capaços de predir què



passarà en el futur». Constata que, en la primera onada, el món no estava preparat i la mateixa inseguretat ha generat potents dosis de «frustració». En conseqüència, «tenim els nassos ficats en la fragilitat i vulnerabilitat dels éssers humans i la cruesa de la mort». Una realitat que queda demostrada en el moment que «un virus inapreciable per les persones atura tot el món». El sotrac i, sobretot, les *inhumanitats*, van quedar paleses, en el primer confinament «en què molta gent va morir sola, sense que ningú se'n pogués acomiadar».

La gestió de la solitud va resultar molt «conflictiva». Fins al punt que, un cop passada aquesta primera etapa, i tenint en compte els impactes emocionals, la Mercè exposa el plantejament «d'un balanç de riscos davant del virus. És clar que ens hi juguem la vida, però alguns hem considerat que val la pena arriscar-nos per no perdre els petons i les abraçades dels fills i nets». Posant l'interès en l'àmbit que més coneix, convida a potenciar «l'educació emocional i el treball mental de les persones, per fer aflorar el que sentim i, quan calgui, verbalitzar-ho i compartir-ho». I la recerca d'aquest equilibri, després de l'etapa que estem deixant enrere és «complicat».

Els períodes de confinament han generat desequilibris i seqüeles en la salut mental «de la canalla, el jovent i també de les persones adultes, sobretot les exposades a situacions límit en què cal estar sols amb nosaltres mateixos». Contrarestant els efectes més perjudicials de la covid, la Mercè també destaca «les onades de generositat i solidaritat de moltes persones a l'hora d'estendre la mà a aquells que més ho necessitaven». La gran conclusió és que «el canvi de paradigma que s'apuntava en ple confinament i que havia de transformar la vida de les persones

no s'ha produït». La Mercè ja intuïa que, un cop es recuperés la llibertat i la *normalitat* «continuaríem igual». Al capdavant, «l'arribada d'un virus que restringeix llibertats no canvia els hàbits de la gent. El canvi de mentalitat ha de ser més profund si, de veritat, vol transformar les persones».

Josep M. Gasol

«L'aposta per revitalitzar la UPC a la Fàbrica Nova ha d'impulsar Manresa com a ciutat universitària i de creació de coneixement»

Malgrat néixer en una ciutat d'interior i de secà predominant, Josep Maria Gasol Piqué (1962), –Pep, per als amics– s'ha embarcat en múltiples expedicions per explorar l'ecologia microbiana a l'Antàrtida, al Pacífic, l'Atlàntic i el Mediterrani, i també en grans llacs. La immersió en la matèria, però, va començar «als llacs de Banyoles, sobre els quals vaig fer la tesi doctoral i on, de seguida, em vaig adonar que continuar els estudis i la investigació en aquest àmbit passava per acreditar hores de campanyes oceanogràfiques».

I no només ha aprofundit en l'observació en el medi marí, també en altres indrets on ha treballat com «els llacs de la Patagònia Argentina, a l'Àfrica i al Canadà «on vaig fer una estada de dos anys per als estudis de postdoctorat i vaig comprovar que tothom té una casa d'estiueig al costat d'un llac i està interessat en la qualitat de l'aigua, l'estat tròfic i el tipus i quantitat de peixos que hi ha». A Catalunya, també ha treballat en els aqüífers del Pirineu o l'osonenc pantà de Sau. Actualment, el Pep és professor d'Investigació a l'Institut de Ciències del Mar, del Consell

Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), a Barcelona, com a integrant del Departament de Biologia Marina i Oceanografia. També encapçala el grup consolidat de recerca Diversitat i Funció Microbiana en Ambients Aquàtics i és director científic del Pla Estratègic Severo Ochoa.

Viladecavalls, prop de Manresa

Pare de dues noies i un noi, s'ha acabat establint a Viladecavalls. Amb la parella, egarenca, després de viure un temps a Girona, «que és lluny de tot arreu», van decidir fer vida en un indret «tan a prop de Manresa com es pogués», encara que, «com que els cunyats i els sogres ja hi tenien casa», es podria dir que ja hi tenien un peu posat. Ara, tots dos tenen la feina relativament a prop i estan ben connectats. «Quan el pare era viu, venia a Manresa cada dissabte. Dinàvem plegats i passejàvem fins al vespre. També aprofitàvem per anar a les fires i els mercats». De deu anys ençà, «en no tenir l'excusa de venir-hi setmanalment», el Pep ha anat espaiant les visites, tot i que a Manresa hi té la germana i els nebots. Avui dia, diu, «la majoria de visites són per anar al Kursaal, ara que la canalla s'ha anat fent gran».

El Pep defineix Viladecavalls, on viu, com «un nucli que, primerament, era un poble dormitori, però que ha anat teixint certa xarxa comunitària i té l'escola primària, l'institut, la biblioteca i un poliesportiu on pots arribar a peu». Un poble en què també s'han traslladat metges que treballen a Manresa, però que, alhora, volen ser prop de Barcelona. Plenament integrat en el dia a dia del municipi del Vallès, recentment, va voler-hi convidar Joan Morros perquè «expliqués l'experiència de l'època de Tabola», que, en la seva joventut «era un punt de trobada ineludible dels joves com jo. Teníem l'abonament inde-

*Joieria i
Relotgeria*

BELLORRÍ

Reparació i restauració
de joies i rellotges

C/ Saclosa, 40
Tel./Fax 93 872 61 07
08242 MANRESA



Foto: arxiu particular

pendentment de què s'hi programés cada diumenge. Un exemple de vertebració de la iniciativa popular i dels moviments que van de baix cap a dalt».

Científic precoç

El passat manresà del Pep està estretament lligat amb l'escoltisme, la formació en lleure al CAE –amb Lluís Pinyot i l'exalcalde Josep Camprubí–, els inicis de Xàldiga i les sortides vinculades amb la Institució Catalana d'Història Natural, en què va començar a nodrir l'amor per la ciència. Explica que una entitat eminentment científica va anar derivant en un espai a partir del qual «descobríem la natura a través de les excursions encapçalades per naturalistes bagencs». En aquella època va conèixer «tots els ocells de la mà del Toni Borràs, les orquídies que ens explicava l'Enric Arnold o les serps, explicades pel Francesc Junyent, un personatge especial que feia recerca tant amb els rèptils com en el romànic. Si soc científic és gràcies a ells».

Quan el grup de marxa nòrdica de Viladecavalls va organitzar una sortida per la part sud de l'anella verda, el Pep va aprofitar per fer proselitisme en clau manresana. «Vaig haver de refrescar una mica la geografia, els fets històrics i la importància d'una obra d'enginyeria tan rellevant com la Séquia». Arribats a l'esplanada del costat de la torre de Santa Caterina van descobrir-hi, per sorpresa, les actuals excavacions arqueològiques que, observa, «potser podrien estar més ben indicades i explicar-hi què s'hi ha localitzat».

Deixant la descoberta al marge, el Pep va explicar als seus veïns que la construcció de la Séquia, al segle XIV, està relacionava amb un àmbit que coneix bé «l'existència de la riera salada i d'un subsol que geològicament incideix en la composició de l'aigua que arriba a la ciutat, avui dia encara més condicionada per l'efecte del runam acumulat després d'anys l'explotació minera que

augmenta la salinitat del Cardener i, especialment, del Llobregat».

La Manresa del coneixement

La seva designació com a ambaixador de Manresa el febrer d'aquest any li va fer il·lusió. «Reflecteix la tasca feta i la tabarra que acostumo a donar als companys de feina sobre els científics que són manresans». La curiositat destacable, explica el Pep és que «en el món de la recerca, diferents centres adscrits al CSIC relativament importants, alguns dels quals amb la distinció Severo Ochoa, estan dirigits per manresans».

Com fa broma sovint amb el també reconegut investigador Xavier Obradors, director de l'Institut de Ciència de Materials a Barcelona, conformen un *lobby* destacat que completen Jordi Molas, «excompany meu de la Salle», director a València d'Ingenio, i Ignasi Ribas, que és al capdavant de l'Institut de Ciències de l'Espai. «S'hi pot afegir

el Ramon López de Mántaras, de Sant Vicenç de Castellet», informàtic, enginyer i acadèmic del CSIC.

En l'àmbit del coneixement, i posant el focus en el futur de Manresa, el Pep pensa que «la compra de la Fàbrica Nova, una aposta molt important per a la ciutat, ha de permetre revitalitzar el paper de la UPC i consolidar l'aposta del país per evitar que tant les universitats com els centres d'investigació es concentrin únicament a Barcelona». Així, considera que és rellevant «impulsar Manresa com a ciutat universitària i de recerca, que genera coneixement establint col·laboracions també amb els centres de secundària i introduint les noies en les disciplines anomenades STEM (ciència, tecnologia enginyeria i matemàtiques)».

Crisi climàtica

La recerca del Josep Maria Gasol, abocat a l'observació dels microorganismes, bacteris, protozous i virus en medis aquàtics, l'entronca directament amb els canvis que està experimentant la terra i la crisi climàtica. En aquest sentit, explica que «l'evidència científica no planteja cap dubte sobre l'escalfament del planeta». Una de les conseqüències serà el desplaçament de molta població d'altres punts del món cada cop més inhòspites «a zones de transició, com la nostra».

Paral·lelament, l'aparició «d'extrems climàtics» és cada cop més freqüent. El Pep ho exemplifica amb canvis a l'agricultura perquè «els cultius es tornen insegurs. Les glaçades fora de temporada als camps de fruita dolça de Ponent poden arribar a ser crònics». També «s'ha començat a plantar vinya més a prop del Pirineu per pal·liar l'ascens de la temperatura».

Davant de l'alarma creada per l'esgotament dels hidrocarburs i el creixement global de la contaminació, «els polítics s'escuden dient que la societat no demana canvis tan profunds. Els científics els responem que la societat tampoc no demanava la prohibició del tabac», quan n'ha quedat provada la nocivitat i la població va acabar acceptant-la amb naturalitat.

El debat s'acaba convertint «en el conte del Pere i el llop. Es crida tan sovint que vindrà que ja no se'n fa cas i potser, quan arribi de debò, serà massa tard». Hi ha especialistes, subratlla el Pep, que ja apunten que serà impossible frenar l'impacte del canvi climàtic fent una total «transició ecològica, ja que mancaran recursos per a tothom».

Sigui com sigui, si la humanitat no es planteja un ús més racional de l'energia, el panorama empitjorarà. «La pandèmia va representar, per a molta gent, el redescobriment i la importància de l'entorn natural més immediat que evita haver-se de desplaçar per gaudir-ne. Ara caldria sumar la recuperació del consum dels fruits i productes de temporada i acabar de fer un canvi de mentalitat».

En tot cas, «calen mesures basades en dos grans eixos. El primer l'ha de liderar l'administració potenciant l'ús de vehicles i mitjans de transport menys contaminants i la implantació d'energies verdes. Si no es poden posar plaques solars a totes les cases, tenim autopistes amb extensions llarguíssimes per col·locar-les o cobrir alguns canals d'aigua». El segon gran eix, reitera el Pep, abasta la «reducció dels desplaçaments i l'aposta pel consum de productes de proximitat». Malgrat tot, i després de la reflexió amb companys de feina i altres persones de la comunitat científica, el Pep veu difícil «aconseguir la reducció de l'augment de la temperatura a només dos graus en els pròxims vint anys».

Rosa Cerarols

«Manresa és una ciutat provinciana al centre de Catalunya que ha perdut pes específic perquè està estancada»

Sovint, és necessari allunyar-se del focus, fer una mirada llarga i veure les coses, en aquest cas Manresa, des d'una altra perspectiva. És l'exercici resultant de l'intercanvi d'impressions amb Rosa Cerarols Ramírez (1979), calderina per a qui la nostra ciutat «va ser un referent per a tot tipus de serveis durant la infància i la primera joventut». A banda, al Conservatori, hi va completar sencera la formació musical com a pianista. Paral·lelament, acabava el tercer curs del batxillerat i el COU a l'institut Pius Font i Quer per, posteriorment, estudiar i doctorar-se en Geografia i fer un Màster en Antropologia Audiovisual. Amb la formació i trajectòria posteriors, s'ha acabat especialitzant en geografia cultural i de gènere. Actualment, la vida de la Rosa transcorre en una triangulació entre Calders, «on sempre he estat empadronada», Barcelona, on treballa a la Universitat Pompeu Fabra fent docència, recerca, «coordinant un grau en anglès anomenat Global Studies que implica cinc facultats» i és cap de la Unitat d'Igualtat.

El tercer vèrtex és el Konvent de l'antiga colònia berguedana de Cal Rosal, en



què, juntament amb Eduard Finestres i Pep Espelt, és membre fundadora d'un projecte de recuperació del patrimoni que es vertebrava en un centre cultural i comunitat artística on es programen tot tipus de propostes. Com explica, el Konvent, és «una continuació de la programació que es va iniciar al restaurant El Vermell». La tasca que s'hi desenvolupa és d'absoluta «militància i agitació cultural».

La Rosa ha viatjat molt i per diferents continents. «Vaig estar en un quibuts a Israel, també d'*au-pair* i de cambrera al Regne Unit i, amb tan sols vint anys, vaig recórrer a peu tots els Andes, de Colòmbia a l'Argentina». En altres estades relacionades amb els estudis, va viure a «Dinamarca, amb una beca Erasmus» i al Canadà». El postdoctorat el va portar a terme als Estats Units, —a la Universitat de Brown, ubicada a Rhode Island, coneguda popularment com a Nova Anglaterra— i va fer estades també complementàries al doctorat a la Universitat del Minho, al nord de Portugal, i a la Universitat Estatal de Campinas, al Brasil. També ha viatjat a l'Iran, a Mauritània, «per enregistrar un documental», i al Marroc, amb motiu de l'elaboració de la tesi doctoral *L'imaginari colonial espanyol del Marroc. Geografia, gènere i literatura de viatges (1859-1936)*, que va quedar plasmat en el volum *Geografies de l'exòtic* (2015), i versa sobre la voluntat imperial espanyola de colonitzar el Marroc i explica realitats tan actuals com la del Sàhara.

Manresa, estancada

Quan parlem de Manresa, la Rosa no dubta a afirmar que «és una ciutat provinciana del centre de Catalunya que voldria comparar-se amb altres poblacions com Vic i, a hores d'ara, no pot. No s'ha obert, li falta inèrcia i s'ha quedat estancada». Aquesta impressió, assevera, es copsa «només passejant-hi pel centre». El *pessimisme*, per a la Rosa, no és incompatible amb reconèixer-ne «la potencialitat, els valors manresans i aspectes ben destacables com una escenografia montserratina de primer ordre o altres indrets meravellousos com el parc de l'Agulla». Amb tot, al capdavant, conclou, que «a

la ciutat, li falta, sobretot, reafirmació, deixant a banda l'orgull manresà ròneg i mal entès que amaga un complex de ciutat de segona. La ciutat cal viure-la, compartir-la i gaudir-ne, o sigui, els manresans han de fer vida a Manresa, ni més ni menys».

L'acomplexament dels mateixos manresans, segons la Rosa, és perjudicial perquè «posa fre a la tendència dels visitants de la resta de municipis i comarques veïnes, que cada cop passen més de llarg i aposten per altres municipis o, directament, per Barcelona.» Per tot plegat, sentència que, «Manresa no ha sabut vendre bé el valor de la capitalitat i s'ha tancat», i continua, entre altres llores, «amb una autopista caríssima i unes comunicacions deficientes».

'L'altre món rural'

Una alternativa a la Manresa capital i a d'altres grans ciutats és la qualitat de vida d'un poble petit. De fet, com comenta la Rosa, en el marc de la pandèmia comencen a sortir moltes veus dient que calia marxar de la ciutat i traslladar-s'hi «per allunyar-se dels índexs d'incidència de la covid. Un fet que, simultàniament, fomentava un discurs antiurbà que idealitza el món rural. Perquè, qui podia marxar als pobles en plena pandèmia?» La resposta, per a la Rosa, és òbvia: «la gent que ja hi té una casa o de classe benestant».

Aquesta hipòtesi, però, convidava a explicar de manera coral «què passa realment en el món rural català». Així, conjuntament amb Pep Nogué, i amb



Foto: Severine Sajous

volguda col·laboració del segell manresa Tigre de paper, han editat el llibre *L'altre món rural. Reflexions i experiències de la nova ruralitat catalana*. Una novetat editorial en la qual, de manera plural i comptant amb més de trenta veus, es fa explícita la realitat territorial i geogràfica rural catalana i quines diferències i sinergies té amb la resta del territori.

El llibre, continua la Rosa, «té un punt de militància i vol oferir una visió esperançadora del món rural que combat la idea estereotipada i molt pejorativa que se'n té, fomentada, sovint, des dels habitants dels pobles mateix». La proposta es desenvolupa plantejant els grans reptes de la vida en pobles petits en tres grans parts titulades «contextos, experiències i, finalment, converses».

En la primera part del llibre, apunta la Rosa, «demanem a gent amb veu autoritzada que ens parli de reptes que es visquin en tot l'abast del territori català, molt divers i amb problemàtiques distintes». Hi apareixen reptes agraris latents com «la transició energètica; la transformació dels vells oficis amb la mecanització; la problemàtica d'un paisatge rural amb excés de boscos per manca de relleu generacional i abandonament dels cultius; l'agroecologia com una forma de desenvolupament sostenible; els problemes d'habitatge per concentració de la propietat en famílies concretes i la degradació de les construccions, o la perspectiva de gènere o l'economia social i solidària aplicada en l'àmbit rural que donen peu a noves governances, entre altres».

Un cop descrit el marc, en la segona part de l'obra, es descriuen experiències «en clau d'innovació i voluntat esperançadora. S'expliquen en primera persona, de manera més viva i subjectiva, i donant veu al territori». Les iniciatives que s'hi aboquen abasten des del futur dels micropobles a la comunitat energètica de Rupià, l'Escola de Pastors i Pastores de Catalunya, el desenvolupament i activitats del Centre d'Art Contemporani i Sostenibilitat (CACiS) de Calders o la conjunció d'art, cultura i territori al Konvent.

La darrera part del llibre, «molt més oberta i encarada al futur» recull diferents converses dels editors amb figures com la filòsofa Marina Garcés, amb qui Pep Nogué parla de refer tant l'imaginari rural com l'urbà; l'arquitecta Itziar González Virós conjuntament amb la militant del Priorat Roser Vernet, que aborden els valors locals i la governança territorial; el diàleg entre Lluís Llobet i Antoni Luna sobre cultura i repoblament, i, per últim, la conversa entre la mateixa Rosa Cerarols, Isabel Banal i Sara Boldú al voltant de la creació artística i la representació del món rural.

Exploració (crítica) del territori

Adoptant el rol que la porta a fer de comissària de les exposicions del Konvent, «tenim un conveni amb l'Ajuntament d'Avià i fem propostes molt interessants i amb força repercussió», conjuntament amb l'artista Clara Nubiola, la Rosa va impulsar l'exposició efímera *De buscar un mar i trobar un paisatge*, guanyadora del Premi Bien-

nal TAV-CC 20 i que es va instal·lar a l'Espai7 del Centre Cultural del Casino del 18 de setembre al 3 d'octubre de l'any passat.

Segons la Rosa, la mostra tenia com a objectiu «explicar els temps geològics a través de l'art, tenint en compte que fa sis milions d'anys la Catalunya Central era un mar que condiciona els actuals paisatges». El nom de l'exposició, la recerca d'un mar, precisament, és el punt de partida. «L'espai marí que ocupava l'actual territori, en què Montserrat era un delta a partir del qual, amb l'acumulació de sediments calcaris i l'efecte del vent i l'aigua, es va definir una muntanya de formes meravelloses». Per fer-ne la narració, «amb la Clara, vam explorar a peu el territori durant dos anys amb l'objectiu de vincular l'expedició científica tradicional amb una explicació crítica del paisatge contemporani». L'exposició, a través d'itineraris, «transformava el relat geològic amb un altre d'oníric producte de les caminades en què es descrivia la realitat paisatgística actual».

L'experiència, que, comenta la Rosa, «properament quedarà plasmada en una publicació», retratava i posava damunt la taula com «buscant el mar originari, avui es topa amb senders que no es comuniquen i cal avançar camp a través o hi ha polígons industrials arreu i altres alteracions fetes per l'home que han trencat l'harmonia de l'espai natural que vam heretar». Una de les alteracions més destacables és l'acumulació del runam salí de Sallent, «la muntanya més alta del Pla de Ba-

DATES ASSENYALADES

Feliç Sant Jordi,
montepio es mou
amb la cultura

23 D'ABRIL, SANT JORDI

montepio.cat



montepio

ges», subratlla la Rosa. I una altra incongruència: la «d'un Geoparc de la Catalunya Central en què Cardona s'autoexclou perquè vol esdevenir i fer reluir un patrimoni propi».

Pere Joan Cardona

«Tot i que cada cop hi ha més activitat cultural i d'oci, Manresa encara és una ciutat desconeguda des de fora»

«Soc supermanresà, ja que, com se sol dir, la pàtria és la infantesa». A la ciutat, hi va viure «l'adolescència i la primera joventut. És el meu referent i em sento molt manresà». Ho assegura el metge, investigador, professor i actual cap del Servei de Microbiologia de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, Pere Joan Cardona Iglesias (1967). Fa més de vint anys que és conegut per la recerca dins de la Unitat de Tuberculosi Experimental i el desenvolupament de la vacuna ruti, relacionada, precisament, amb «la prevenció i la resistència» a aquesta infecció bacteriana. «M'agradaria, si pot ser abans de retirar-me», (somriu), «que la vacuna pogués sortir al mercat, se'n demostrés l'eficàcia i fos un element important en el control de la tuberculosi».

Però, com explica, «tot i ser la nineta dels meus ulls i haver fet aportacions interessants que han fet escola, el procés és molt lent. Darrerament, hem introduït la drosòfila (una mosca) en el procés, buscant un model menys agressiu per als animals, ja que, fins ara, es treballava molt amb ratolins. I, en paral·lel, hem aprofundit en el modelatge matemàtic, en una tasca colze

a colze des de fa una dècada amb la Clara Prats, que, arran de la pandèmia, ha tingut una àmplia repercussió en els mitjans de comunicació».

La creació d'un fàrmac definitiu, «sobretot per prevenir la tuberculosi, requereix un assaig molt ampli i, per tant, molt car». Per ara, l'avenç en la recerca està supeditat a les recalibracions basades en diferents modelatges, en «assajos clínics en llocs com Khàrkiv, la ciutat ucraïnesa ara molt castigada per la guerra; Nova Delhi i un altre que, properament, volem engegar a l'Argentina amb un enfocament de caràcter més terapèutic, com a facilitador del tractament. Aquest fet ens permetrà entrar al mercat d'una manera més fàcil, ja que, des d'aquesta perspectiva, la demostració de l'eficàcia –com si es tractés d'un antibiòtic– implica estudis amb un grup més reduït de persones».

«Si Manresa és el meu referent a nivell personal, la tuberculosi ho és en l'àmbit professional. A partir d'ella ho he après tot i, des del lloc que ocupo ara a nivell organitzatiu, m'ha permès ampliar l'horitzó i fer un acompanyament de la resta d'estudis i investigacions dels meus companys». Després de dues dècades de treball, *l'obsessió* per la tuberculosi ha portat el Pere Joan a buscar-ne «els orígens socials en la història dels diferents pobles i la incidència, la iniquitat i l'estrès social que ha generat entre la població». La importància de la seva tasca mèdica, d'investigació i, ara també, des d'un vessant més antropològic, no ha passat desapercebuda en la seva ciutat de naixença.

«A Manresa és on, professionalment, se m'ha reconegut més i he estat profeta a la meua terra, això no sempre és fàcil». Entre altres distincions, en

l'edició de 2013, **El Pou de la gallina** va atorgar-li el premi de Manresa *de més actualitat*. Establert a la capital catalana des de 1998, tot i que no ve tan sovint com abans, «de Manresa, n'estic sempre pendent. Hi tinc el germà i els seus fills tenen molta relació amb els meus. Les arrels són les arrels!». I assegura, amb un mig somriure, que té «més present Manresa que Barcelona, «entre altres coses perquè ja n'està pendent tothom, el *barcelonocentrisme* és inevitable».

El que és inqüestionable, però, és que sempre hi té un ull posat punt i hi acudeix «en trobades amb amics de l'escola, l'institut i altres companys de la carrera de Medicina com el traumatòleg Ramon Vives, el patòleg Roger Llatjós, els otorrinolaringòlegs Jordi Serra i Elisabet Vilaseca o l'oftalmòleg Josep Torras. I hi suma, per proximitat, l'especialista en microbiologia i parasitologia Montse Giménez, «amb qui formo tàndem a Can Ruti».

La fita ignasiana

Quan li van dir de ser ambaixador en va «estar encantat. És tot un honor i procuro fer propaganda de Manresa a tot arreu». Reconeix que la commemoració del pas de sant Ignasi per la ciutat és un bon ganxo, «sobretot quan parles amb els centenars de persones que s'han format en centres relacionats amb l'orde dels jesuïtes repartits per tot el món. En parlar de Manresa tens la seguretat que obriràs un tema recurrent i una forma d'introduir-la interessant».

L'atractiu de Manresa, centrat en la Cova i la Seu, contraresta, per al Pere Joan, «la visió que és té de la ciutat des de fora. La situen prop dels Pirineus, un lloc pel qual passen quan van a esquivar... Però, tot i que cada cop hi ha



DIVENDRES, 13 DE MAIG, EL POU INAUGURA NOU LOCAL!

Ens traslladem als baixos del carrer de Sobrerroca, número 24,
al costat mateix del pou ignasià, amb l'objectiu de guanyar visibilitat
i millorar l'atenció als nostres lectors.

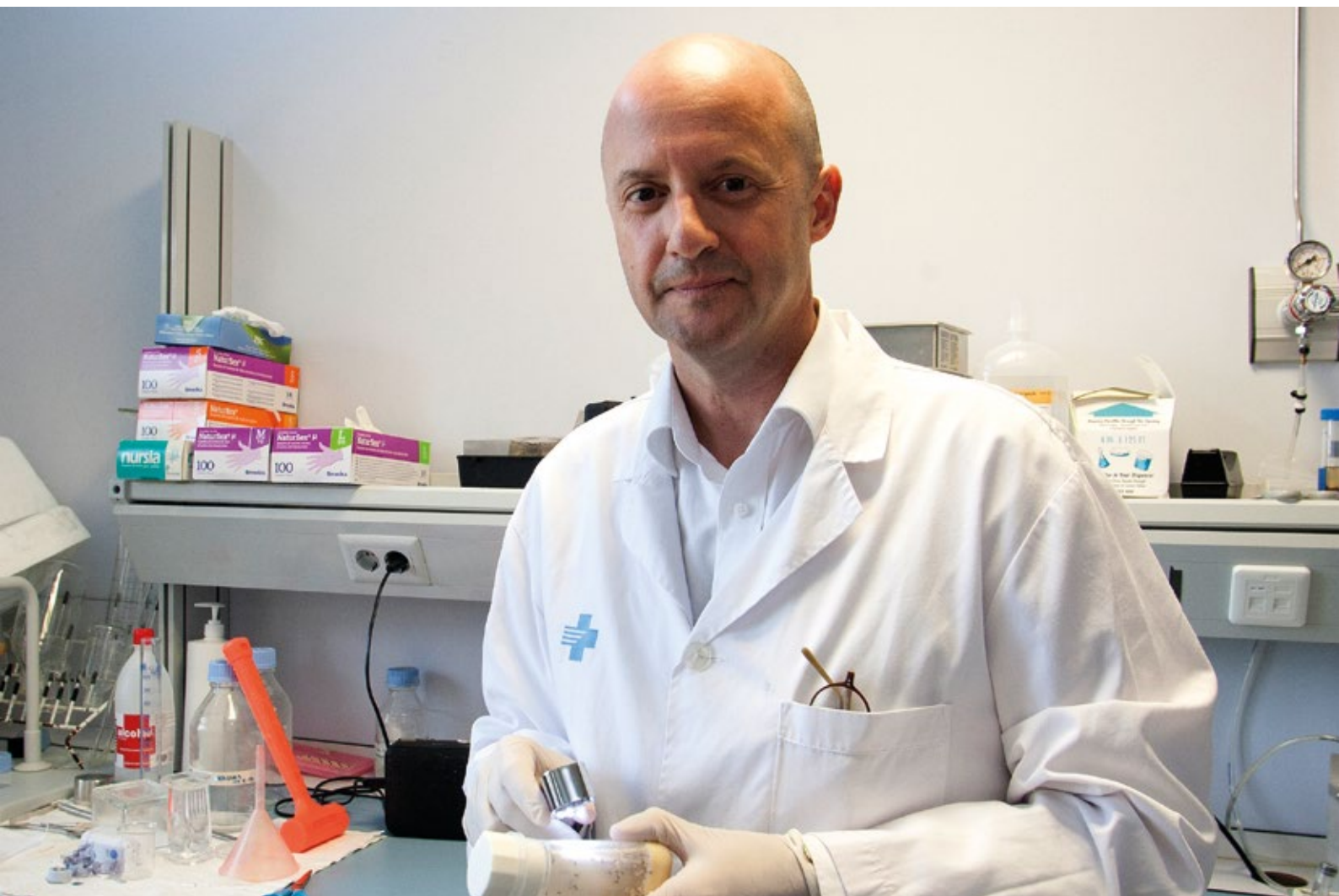


Foto: Jaume Cossials

més activitat cultural, encara és molt desconeguda. Per tant, iniciatives com el pelegrinatge, ajuden a situar-la més en el mapa».

En qualsevol cas, i al marge de la significació que tingui cadascú de la fita històrica del 1522, la descripció que fa sant Ignasi de l'arribada a Manresa, «on explica haver tingut una absoluta epifania en contemplar el paisatge amb Montserrat, la ribera del riu, el Pont Vell i la Seu al capdamunt del Puig-

cardener, reforça la bellesa que encara ara té». L'anomenada façana sud de la ciutat és, per al Pere Joan, un indret realment bonic i inspirador. Altres actius del patrimoni «com la ruta modernista, completada amb la torre Lluvià, la barroca, l'entorn natural de l'anella verda i el Geoparc, per als de fora, encara es coneixen poc». I opina que iniciatives relacionades amb el turisme enològic, aprofitant la tirada que té el conreu vitivinícola, les considera bones catalitzadores d'atracció de visitants.

Maltera

El Pere Joan és una home polifacètic amb múltiples interessos, que també ha cultivat la literatura i canta en una coral. Tot i que, quan sigui més gran, una retirada a Manresa no se l'acaba d'imaginar, des de fa quatre anys cada cop té més tirada a passar temps a Sant Pere Sallavinera, on la família paterna té casa i sis hectàrees de terreny on ha muntat una maltera. «Vam guanyar un projecte LEADER de la Comissió Europea per fer malta

Encara pots votar pels candidats als Premis Oleguer Bisbal!

Entra al nostre web (elpou.cat) o deixa el teu vot a la redacció de la revista, abans del 30 d'abril. Els guardons es lliuraran el dimecres 4 de maig, a dos quarts de vuit del vespre, a la sala d'actes del Casino.



de manera sostenible i artesanal que poden conrear els pagesos a l'hivern quan tenen menys feina als camps». La producció proveeix de matèria primera a diversos cervesers artesans. Quan encara vivia el seu pare, van decidir aprofitar el terreny per engegar-hi una iniciativa que «si bé té poc valor, perquè està molt subvencionada, recupera l'elaboració tradicional que feien els sumeris,» a l'Orient Mitjà, al sud de l'antiga Mesopotàmia.

Explica que maltejar consisteix «a fer semigerminar l'ordi humidificant-lo i, d'alguna manera, *enganyant-lo* perquè faci tija i arrels. Aquest procés transforma el midó en maltosa que, assecada, es ven per, posteriorment, infundonar i fer cervesa». L'interessant, ressalta, és que el projecte és una prototip traslladable on faci falta. «Funciona amb plaques solars. Una estufa de pèlet és l'aparell més sofisticat que hi ha instal·lat. Mitjançant un procés de quinze dies no gaire intensiu, es posa en valor la tasca dels agricultors locals que, en definitiva, són els que té sentit que hi treballin».

El projecte, del qual el Pere Joan s'ha encarregat de fer-ne un protocol, deriva del sistema anglès tradicional implantat a partir del segle XIX. «El malter tenia una casa amb les piscines i les zones d'assecat corresponents i s'encarregava de germinar l'ordi dels agricultors veïns». A Catalunya, aquesta activitat també s'havia portat a terme, però hi ha poca documentació. A Sant Pere, el Pere Joan s'encarrega de «fer una analítica de tant en tant per comprovar que tot marxi bé i, en definitiva, són els agricultors qui fan que funcioni. M'hi he muntat un petit laboratori perquè no sigui dit, però el procés el podria controlar el mateix pagès». Tot plegat demostra que «qui vulgui elaborar una cervesa absolutament local, pot fer-ho al costat mateix de casa, de la mateixa manera que es fa vi, pa, formatges i semielaborats que donen valor a la terra».

Covid-19

L'experimentació és una constant en la trajectòria del Pere Joan Cardona i, després de l'ascens a cap de servei de

Microbiologia, el seu camp d'interessos s'ha ampliat en aspectes com «la resistència als antibiòtics i la capacitat de molts bacteris per eludir-ne l'efecte», un fenomen que ja tenia molt present «en l'estudi de la tuberculosi i l'eficiència de la vacuna per fer-hi front».

Però, sens dubte, l'arribada, ja fa més de dos anys, del virus de la covid ha desbordat totes les previsions. En aquest període, a l'Hospital Germans Trias i Pujol, «hem manegat gairebé un milió i mig de mostres. La feina ha estat considerable». Aquest és un dels molts exemples de l'impacte de la pandèmia en el sistema de salut del país. El gran resum dels efectes de la covid que fa el Pere Joan se simplifica en la idea que «la humanitat té molt poca memòria. Es demostra amb la mal anomenada grip espanyola, fa cent anys; les epidèmies de còlera o pestes bubòniques segle enrere, o, més recentment la sida, als anys vuitanta, o bé la grip aviària, el 2009. Estem exposats als virus, sovint procedents dels animals, i que desencadenen epidèmies».

El Pere Joan apel·la al creixement desmesurat de la humanitat. «És expansiva i té un afany depredador. Com més entri en espais verges en contacte amb animals salvatges, el risc és latent». En definitiva, la nostra espècie parasita «els recursos naturals, de l'explotació dels quals vivim, i no ens aturem per res». Si, com assegura, la hipòtesi de Gaia –introduïda pel químic James Lovelock i que assevera que el clima, la vida i la geologia actuen de forma conjunta i s'autoregulen tendint a l'equilibri de la Terra–, «quan una espècie com la nostra vol ser preponderant, es posa en marxa un reequilibri que n'impedeix el creixement desmesurat», conclou el metge i investigador manresà.

Des que aborda la medicina i la investigació des d'una perspectiva «més evolutiva», el Pere Joan té clar que «totes les espècies de la terra s'han acabat extingint». De manera distesa, exposa que «els humans, comptat i debatut, som a la terra fa un parell de milions d'anys i, amb el nostre afany per arrasar-ho tot, durarem... el que durarem».

Retorn a la normalitat

Recuperant el fil dels aprenentatges postpandèmia, desataca que és essencial recordar que cal «ser més respectuosos amb la natura, buscant l'equilibri amb el medi ambient i els animals». En aquest darrer aspecte cita el concepte de *one health* (una única salut), articulat a principis de la dècada en referència al fet que la salut humana i la sanitat animal són interdependents i estan vinculades en els ecosistemes en què coexisteixen. Una visió global que ha de pal·liar «els salts de virus –n'hi ha molts, de moltes menes i en constant evolució– dels animals a les persones, que cada cop seran més habituals. Tenim una debilitat que ens convida a viure amb més equilibri amb el medi ambient. Per a mi, és la gran lliçó que hem d'extreure de la pandèmia».

Respecte de la covid en concret, el Pere Joan gosa a dir que, a hores d'ara, «tenim cert control de la pandèmia. Tot i que, amb matisos, la immunització ha crescut i el virus ha mutat a un nivell de disseminació semblant al del xarampió. Això no treu que estigui controlada del tot i hi hagi un sector de la població amb problemes de resposta immune que hagi d'estar alerta i vacunar-se anualment». Perquè, en definitiva, i més quan la mascareta ha deixat de ser obligatòria «el virus corre lliurement, com ho fan la resta que provoquen refredats i altres infeccions. Haurem d'aprendre a conviure-hi. Mentre s'emmalalteixi lleument serà acceptable». Una altra qüestió més preocupant és «l'origen de la covid persistent, una cronificació que caldrà estudiar».

Al capdavant, sembla que el futur immediat desembocarà en un retorn a la normalitat, «amb una qualitat de vida semblant a la d'abans de la pandèmia». Els països com la Xina, que han volgut aplicar la política radical de covid zero tindran un problema seriós. «És força pretensions afirmar que pots controlar el virus i que podràs evitar que entri en contacte amb la població, més encara quan les vacunes que s'han emprat són menys eficients que les d'aquí».



**LABORATORI
D'ANÀLISIS
CLÍNIQUES
ANTONI
NOGUERAS**

Mossèn Jacint Verdaguer, 40
Tel. 93 873 34 47 - Manresa

PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

EL TALLER

MARCS MIRALLS OBRA GRAFICA

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@gmail.com

Mel. 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

porquetprat
RÈTOLS

• PANCARTES PUBLICITÀRIES • VINILS ADHESIUS • IMPRESSIÓ GRAN FORMAT • RETOLACIÓ VEHICLES

Jorbetes 40-42 • 08241 Manresa • T 93 876 84 58 • retols@porquetprat.cat



CONSORCI PER A LA
NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA
CNL MONTSERRAT

**CENTRE DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA MONTSERRAT**

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07 · manresa@cpnl.cat
www.facebook.com/SLCdeManresa

El projecte «Comerços aprenents» arriba a Manresa

La iniciativa 'Comerços aprenents' és una proposta del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) que facilita que els establiments comercials puguin fer una atenció bàsica en català a la clientela. S'organitza en 10 sessions, d'uns 15 minuts de durada, en què un tècnic de normalització lingüística es desplaça fins a l'establiment per ensenyar al botiguer el lèxic propi de cada comerç i les estructures lingüístiques bàsiques en català.

Les sessions també inclouen aspectes de sensibilització lingüística, perquè el comerciant conegui quins avantatges comporta atendre la clientela en català. Els comerços que hi participen són sobretot bars, fruiteries i botigues de queviures. Les sessions s'adrecen a

comerciants que fan atenció al públic, tenen escassa competència de català oral i, a causa del seu horari laboral, no tenen temps per poder seguir un curs de català. Per això la formació es fa dins l'horari comercial i en el mateix establiment on treballen. Actualment 'Comerços aprenents' s'està portant a terme en 23 ciutats catalanes, entre les quals hi ha Manresa.

'Comerços aprenents' es crea en el marc dels diferents programes del Consorci per a la Normalització Lingüística per fomentar l'ús de la llengua catalana i és resultat de l'anàlisi dels estudis Ofercat, que mostren que els indicadors més baixos d'ús de la llengua catalana són els dels establiments comercials regentats per personal d'origen estranger.



Rita Roca

Cor de xocolata

«M'agradaria arribar als 110 anys». Les ganes de viure de la manresana Rita Roca, amb 100 anys acabats de complir, es manifesten des de la primera frase que em diu en rebre'm a casa seva. Quan entro al saló d'estar, la trobo dreta, amb una brusa florejada i els llavis pintats de vermell i els cabells blancs crepats, a punt per explicar-me les vivències d'un segle de vida que s'escampen pels racons del menjador, on romanen llibres de remeis d'herbolaris, diccionaris de francès, plantes que omplen de color la llar i un retrat en record del seu marit, el Cisco. Aquells que la coneixen la descriuen com una dona de caràcter i avançada pel seu temps, capaç d'adaptar-se als canvis sobtats de la vida, que la va portar a residir a França durant més de cinquanta anys i a retornar ara fa una dècada a la seva ciutat estimada, on va créixer en un entorn marcat per la Guerra Civil. «Les he passat de tots colors, però sempre he trobat un motiu per somriure i tirar endavant», destaca.

Per relatar-me la seva història, s'asseu en un sofà acompanyada per les seves dues cuidadores, la Milagros i la Melania, que li acosten un àlbum per fullejar els records. De la seva infància conserva poques fotografies, però la seva memòria encara dibuixa la Manresa que es recuperava dels estralls de la guerra, que es va endur el seu germà, de la Lleva del Biberó. «Hi ha coses que no s'obliden mai, com aquell pa negre que menjàvem durant la postguerra», diu. El seu refugi era l'escola, on va aprendre a escriure i a llegir fins als tretze anys, quan va començar a treballar com a teixidora en diverses fàbriques de la ciutat. «M'hauria agradat continuar estudiant, però a casa necessitaven un sou més i vaig començar a teixir», explica. Durant els matins s'estava a la fàbrica i «algunes tardes anava a ballar el pasdoble», al Casino, on va conèixer el seu marit. «El Cisco era un bon home i de seguida me'n vaig enamorar», apunta amb un somriure.

Poc després de casar-se amb el Cisco i tenir les seves dues primeres filles, la Maria i la Rosa Mari, es van quedar sense feina «perquè van tancar moltes fàbriques de la ciutat». Van decidir emigrar cap a França i començar de nou en un altre país. «El principi va ser molt difícil, enyorava la meva gent i la meva terra», comenta. A poc a poc, però, aquell paisatge, aquell idioma i aquell cel diferent van començar a resultar familiars i van decidir comprar-se una casa de fusta a Le Blanc-Mesnil, una població als afores de París. Allà van créixer els seus dos fills petits, el Joel i el Jean-Claude, «que jugaven mentre cuidava l'hort i cosia». Més endavant, va començar a treballar com a cuidadora de persones grans, «mentre el Cisco feia de transportista d'una marca de xocolata boníssima que no soc capaç de recordar, però que sempre teníem a casa». Quan el matrimoni es va jubilar, va decidir tornar a Manresa, «perquè no vam oblidar mai les nostres arrels».

Mentre passa les pàgines de l'àlbum fotogràfic, els seus ulls somriuen en tot moment. La seva és una actitud d'agraïment per totes les vivències que li ha regalat la vida, malgrat que ara el seu dia a dia és molt diferent de fa uns anys. El Cisco ja no hi és, els fills viuen lluny, a França, i les cames ja no responen a l'hora de reprendre les llargues excursions que feia de jove, «però sempre contenta perquè és una persona que mira endavant», destaquen la Milagros i la Melania. D'alguna manera ha trobat l'alegria de viure en les petites coses quotidianes, com sortir a passejar amb les cuidadores, jugar al dòmino, tallar la verdura, mirar la televisió o menjar petites porcions de xocolata negra, «que va bé pel cor». De sobte, al final de la conversa, recorda la famosa marca de xocolata que consumien a França. «Ara ho recordo, era la xocolata *Côte d'Or*».

Núria Llanas

Des de Buenos Aires

«Quan vam aterrar a Calafate, ens va semblar ser Walter White i Jesse Pickman enmig del desert d'Albuquerque»



amb el Pep, excompany de feina i actualment soci i millor amic, vam decidir que deixàvem la feina que teníem a Barcelona per emprendre un camí compartit com a *freelance* en Marketing Digital.

Tots dos vam deixar la feina du-

rant la pandèmia i vam començar a treballar amb els nostres propis clients. A més a més, per ser totalment sincers, la idea de fer-nos *freelance* ens agradava encara més perquè ens permetria treballar i fer una de les coses que més ens agradava, viatjar. Així és com va començar el nostre Gran Viatge. En un primer moment la idea era un periple de sis mesos per tot Sud-Amèrica, però, amb la covid pel mig i amb la quantitat de feina que començàvem a tenir, vam decidir que el viatge es reduiria a un únic país i a una estada de tres mesos. País escollit: l'Argentina.

El 7 de gener de 2022, després de lluitar amb covids d'última hora i canvis de vols *last minute*, vam aterrar a Buenos Aires, on ens esperava el nostre gran amic Fran, àlies *Tito*, el meu excompany de pis de Barcelona pre i durant la quarantena. Gràcies a ell i els seus amics vam conèixer la ciutat i vam poder gaudir d'*asados*, tardes de *pileta* i *lemonchamp*. Durant tot el mes de gener que vam estar a Buenos Aires vam fruit de la gastronomia de la ciutat, dels meravellosos parcs urbans i vam poder fer escapades de cap de setmana a Mar del Plata, a gaudir de la festa, i a Iguazú, per contemplar les cascades, espectaculars! A partir d'aquell moment vam començar la nostra aventura de quatre etapes durant els dos mesos següents, primer destí: Calafate (al sud de la Patagònia). Quan vam aterrar-hi, ens va semblar ser Walter White i Jesse Pickman enmig del desert d'Albuquerque. Vam passar de viure en una ciutat com Buenos Aires a un poble perdut enmig del no-res, al costat d'un llac i dels glaciars més impressionants del planeta. Allà vam visitar els glaciars Upsala i Spegazzini, i vam poder caminar damunt del Perito Moreno.

Després de dues setmanes treballant i gaudint de la tranquil·litat de Calafate, vam volar a Bariloche. Ens recordava



Núria Llanas amb el Pep, en un paratge de la Patagònia

Andorra, amb un carrer principal ple de botigues i negocis d'esport, i molta xocolata. Va ser a Bariloche on per primera vegada vam conduir per carreteres argentines, després de viure el caos de la ciutat. Vam conduir per la Ruta 40, que travessa tot Argentina, vam visitar la Ruta de los 7 Lagos i vam descobrir els poblets que hi ha pel camí. Una vegada més, després de dues setmanes, vam viatjar fins a Mendoza, terra del vi, on durant deu dies vam conèixer quatre cellers i vam tastar uns 25 vins diferents. I el més important de tot, després d'un mes de fred, vam tornar a fer servir la nostra roba d'estiu! A Mendoza vam tenir uns dies de molt bon temps mentre conduíem per carreteres rectes i infinites amb la serralada dels Andes seguint-nos de prop. Córdoba era el nostre destí final. Ja un altre cop dins d'una gran ciutat caòtica, la nostra alegria va ser descobrir que teníem un *asador* a la terrassa i vam poder fer el nostre primer *asado*: amb *chorizos*, *chinchulines* i *entraña*. En un primer moment, de Córdoba havíem de volar directament a San José de Costa Rica i tornar al cap de dues setmanes a Barcelona. Però ens havia quedat el rau-rau de tornar a Buenos Aires, així que en comptes de tres mesos el viatge en durarà quatre. I és que ara mateix estic escrivint des del pis on vam passar el primer mes a Buenos Aires, al barri de Palermo, i encara porto la roba d'estiu posada perquè aquí a Argentina tot just acaba de començar la tardor.

Núria Llanas Alegre ha fet una estada de quatre mesos a l'Argentina

La ciberseguretat, la part fosca de la indústria 4.0

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats
i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

Empreses més connectades, però també més vulnerables. La ciberseguretat és un eix clau en la indústria 4.0, ja que la connectivitat implica riscos i, per tant, la necessitat de protegir els sistemes industrials davant les amenaces informàtiques. Fa pocs dies rebíem avisos de les diferents organitzacions empresarials i autoritats competents que anéssim molt alerta i aviséssim els nostres col·legiats i associats al respecte. Els atacs són freqüents i les seves conseqüències, greus.



Què entenem per ciberseguretat? Ens referim a totes les mesures que tenen per objectiu la protecció digital de les empreses, persones i sistemes, ja siguin dispositius, aplicacions o dades, davant d'atacs digitals que puguin comprometre'n

la confidencialitat, la disponibilitat o la integritat. Segons fonts de la Generalitat de Catalunya, un 40% dels ciberatacs que pateixen les empreses provoquen la interrupció de les operacions i la facturació, mentre que un 39% tenen com a conseqüència la pèrdua d'informació confidencial.

Quina és la tendència? Es diu que hi ha dos tipus d'empreses: les que han patit un ciberatac i les que encara no saben que l'han patit. En un estudi fet per CISCO, un 91% d'empreses espanyoles admetia haver patit un ciberatac el darrer any. En un 45% dels casos, això va provocar pèrdues superiors a 400.000 euros per a l'empresa. Veient l'evolució actual i l'augment de dispositius connectats a internet, és previsible que el cibercrim augmenti en els propers anys.

Per què és important a la indústria 4.0? Perquè per definició, la indústria connectada: fàbriques on tota la informació és compartida, robots que treballen de manera autònoma, gestió al núvol, sistemes d'intel·ligència artificial... Els diferents elements de la cadena de producció ja no treballen de manera aïllada, sinó que ho fan connectats entre si i també a internet, fet que els posa en el punt de mira del cibercrim.

Què cal fer? Les empreses han de ser conscients del risc i detectar per on poden venir els errors de seguretat: males pràctiques, manca de protecció de les xarxes, accessos no autoritzats, etc. Els experts recomanen fermament tenir una



estratègia en ciberseguretat i prendre mesures per protegir els equips, les dades confidencials i prevenir possibles atacs.

El *blockchain*, una solució? Popularitzada gràcies a les criptomonedes, és una tecnologia que està cridada a revolucionar els sistemes de software actuals i que aporta nivells de seguretat molt elevats. Funciona, com el seu nom indica, a partir d'una cadena de blocs en la qual cada bloc conté les dades d'una transacció feta en el sistema. Aquests blocs estan enllaçats, distribuïts i xifrats, i actuen com una base de dades emmagatzemant totes les transaccions que es produeixen dins del sistema. El fet de tenir un control descentralitzat i d'estar protegits contra l'alteració de les dades fa que sigui més difícil que un dispositiu fraudulent hi tingui accés i transmeti informació enganyosa.

Oportunitats de negoci? Segons ACCIÓ, l'agència per a la competitivitat de la Generalitat de Catalunya, al nostre país hi ha 365 empreses dedicades a desenvolupar solucions en ciberseguretat, amb activitat principalment en els àmbits de les infraestructures, les empreses i les aplicacions i serveis. A més, Catalunya compta amb vuit centres tecnològics especialitzats en ciberseguretat.

No n'hi ha de saludables

Marta Jorge

En la secció que pretén fomentar hàbits saludables a l'hora de menjar, avui portem l'etiqueta d'un producte molt habitual al rebost de la gran majoria de llars. L'etiqueta del producte misteriós i la seva informació nutricional són aquestes:

INGREDIENTS

Farina integral de blat d'espelta i flocs sencers de blat d'espelta (gluten) (68%), edulcorant maltitol, oli de gira-sol alt oleic (15%), fibra vegetal (xicoira-inulina), llet desnatada en pols, fibra vegetal (civada), sal, gasificants (carbonats de sodi i amoni i difosfats), aromes, emulgent (lecitina de soja).

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	1764 KJ (422 kcal)
Greixos	16 g
dels quals saturats	1,3 g
monoinsaturats	13 g
poliinsaturats	1,6 g
Carbohidrats	64 g
dels quals sucres	2 g
Fibra alimentària	8 g
Proteïnes	9 g
Sal	0,9 g

Revisem els ingredients. D'entrada, la farina integral d'espelta és un ingredient correcte sempre que la persona que la consumeix no sigui celiaca. A hores d'ara, i després d'haver-ne revisats unes quantes etiquetes, en aquesta secció ja sabem que l'edulcorant maltitol és un polialcohol capaç de provocar gasos i molèsties abdominals, per tant, hi ha opcions d'edulcorants millors. Quant a l'oli de gira-sol, si és alt oleic vol dir que conté àcid oleic, que proporciona una estabilitat superior a l'hora de cuinar i per tant resisteix temperatures més elevades, un detall interessant i positiu quan es tracta de cuinar al foc per evitar que

el producte perdi propietats. No obstant això, l'oli d'oliva és una opció preferible al de gira-sol perquè, entre d'altres raons, ja porta l'àcid oleic de sèrie.

Desvelem a què pot correspondre l'etiqueta misteriosa:

L'etiqueta d'avui correspon a la d'unes galetes integrals d'espelta sense sucre. La majoria de galetes que trobem al supermercat contenen farines refinades, sucre i, tot sovint, oli de palma. Com que la indústria sap que cada vegada més consumidors disposen de més informació i són conscients que les galetes són poc o gens saludables, en aquest cas el fabricant ha optat per una farina integral, ha substituït el sucre per un edulcorant i, tot i que no hi ha afegit oli d'oliva, n'ha inclòs de gira-sol en la versió alt oleic.

En cas de consumir galetes processades, sempre és millor que la farina sigui integral i que no continguin sucres ni oli de palma. Ara bé, les galetes, com molts altres processats, són productes hiperpalatables, que vol dir que generen sensacions plaents que els fan en certa manera addictius. Per tant, no hem de caure en la trampa de pensar que pel fet de portar ingredients menys perjudicials, ja són saludables i podem menjar-ne sense limitacions. Fins i tot les galetes sense sucre segueixen sent molt energètiques, poc nutritives i amb una mínima capacitat saciant. Això vol dir que és fàcil menjar-se'n un paquet en un tres i no res. La indústria alimentària insisteix a vendre galetes com si fossin saludables, fent servir com a l'embolcall en alguns casos reclams



com «integral», «0%», «digestives»... Però són productes que no ens deixaran pas saciats i, al cap de poca estona, tindrem la necessitat de tornar a menjar tot i haver ingerit en forma de galetes bona part de l'energia necessària per a tota la jornada sense pràcticament cap nutrient interessant per al nostre cos.

RECORDA

La galeta saludable encara no existeix, als supermercats. A banda de moltes calories, aporten poc més que la satisfacció puntual d'una mossegada dolça. Si en tot cas apareix el capritx de menjar galetes, és més aconsellable preparar-ne de casolanes, perquè d'aquesta manera podrem incloure-hi fruites com el plàtan o l'oli d'oliva en lloc de sucres afegits o greixos insans. I, sens dubte, cal tenir present que una queixalada a una peça de fruita sempre és una millor opció que qualsevol galeta. En cas d'acabar comprant-ne al supermercat, és millor revisar l'etiqueta i triar galetes amb farina integral, olis de qualitat com el d'oliva i sense sucres afegits. Si contenen edulcorants, millor evitar els polialcohols per estalviar-nos els gasos i les molèsties abdominals corresponents.

FEM RENOVABLES FEM AUTOCONSUM



La **Diputació de Barcelona** treballa per la transició energètica i la protecció del planeta. Invertim **66 milions d'euros en energies renovables** per reduir les emissions i rebaixar la factura energètica dels municipis de la província de Barcelona.

El balç del Tomàs, un dels cingles bicolors d'Avinyó

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)



Nom del paratge: Balç del Tomàs. **Situació geogràfica:** Municipi d'Avinyó, a la riba esquerra de la Gavarresa. Ens hi podem acostar amb cotxe des de la rotonda abans d'entrar al poble passant pel polígon del Punsic i la depuradora. **Procedència del nom:** Pren el nom de la casa de pagès propera. **Situació geològica:** Forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** Els cingles són talls geològics naturals de gran interès, i els bicolors tenen l'atractiu afegit de testimoniar canvis paisatgístics. **Materials geològics:** Principalment gresos i margues continentals típics de la Formació Artés, en dos colors diferents, vermell en els al·luvials oxidats i blanc en els materials lacustres. **Edat de la formació:** Els sediments es van dipositar a finals del període Eocè, fa prop de 34 Ma. **Curiositats:** La font del Tomàs és l'única àrea recreativa al costat de la Gavarresa en tot el seu recorregut.

El Geoparc de la Catalunya Central té molts cingles de gran importància, ja que són talls geològics naturals que ens permeten veure les roques que en un país pla tindríem fora del nostre abast. Són un recurs immillorable per al coneixement geològic i un dels grans atractius del nostre paisatge. A la rodalia d'Avinyó n'hi ha uns quants, alguns dels quals són bicolors, amb una part rogenca i una altra de blanquinosa. El més conegut és el del Tomàs, al costat d'una popular font i ben visible del poble estant. Aquests balços han estat originats per l'erosió produïda per la riera Gavarresa, afluent del Llobregat, que descriu meandres, on l'aigua de les riuades agafa més velocitat a la part externa del revolt i amb els materials que arrossega erosiona intensament la riba, on es formen balmes que tard o d'hora s'esfondren, l'aigua s'enduu la runa caiguda i el procés continua formant una cinglera. El balç del Tomàs està format per gresos i margues, roques sedimentàries fruit de la consolidació de sorres i argiles acumulades aquí capa sobre capa a l'entorn de 30 a 35 milions d'anys, quan tota la Depressió Geològica de l'Ebre que inclou la Catalunya Central era una gran plana seca i calorosa sense sortida al mar. Al Nord hi havia el Pirineu en procés de formació i al Sud, on ara hi ha el Vallès i el Penedès hi havia els Catalànids, una serralada que ja no existeix; d'aquelles muntanyes del sud baixaven rieres que en temps de pluges inundaven grans extensions de la plana i l'aigua

acabava als llocs més baixos formant llacs de poca fondària.

Vegem l'origen dels dos colors: després de les inundacions la plana enfangada s'anava eixugant per la forta evaporació, llavors els sediments exposats a l'aire i a la calor tropical s'oxidaven i agafaven el color vermell. On es formava un llac o un aiguamoll els sediments no tenien contacte amb l'aire i quedaven de color gris o blanquinós. Observant el color dels cingles podrem imaginar el paisatge que hi havia en aquesta part del Bages fa milions d'anys i com evolucionava en el decurs dels temps geològics. Com que no es van dipositar al mar, tots aquests materials es qualifiquen de *continentals*. El terme geològic que defineix aquests terrenys és el de Formació Artés. El pas de material roig a blanquinós ens diu que es va formar un llac on abans no n'hi havia cap, les causes poden ser diverses, una pot ser un canvi climàtic: si plovia més o hi havia menys evaporació es formaven llacs o els que hi havia es feien més extensos; també podia passar que s'omplís de sediments un llac proper i se'n formés un altre en un lloc més baix, o que petits enfonsaments i elevacions del terreny fessin canviar lleugerament la seva topografia i per tant les aigües estancades canviessin de lloc.

Desglobalitzar

Ignasi Cebrian



Núvols foscos pels molins de vent que malmeten el paisatge

U

na classificació de les fonts d'energia les separava segons l'impacte ambiental. Així, de les energies que extrèiem del Sol i del vent en dèiem netes. Aquesta classificació s'ha tornat borrosa. En alguns casos, l'energia eòlica ha passat a ser

una energia bruta. Una energia que destrossa el territori directament per uns quants megawatts d'energia amb grans inversions de diners amb finalitats purament crematístiques. Res a veure amb l'emergència climàtica. En nom de les emissions de diòxid de carboni es pot fer malbé el territori.

Hi ha un projecte d'instal·lació a la serra de Clarena (Castellfollit del Boix) de cinc molins de vent connectats a la xarxa elèctrica per una línia elèctrica (torres elèctriques) que passarien per sobre de la riera de Rajadell, resseguint la vall. El promotors són els mateixos que reiteradament han presentat projectes desestimats, però amb altres noms. El projecte està en fase d'al·legacions. En aquest cas Mèndre i la Institució Catalana d'Història Natural s'hi oposen. Cal una oposició total a projectes especulatius que porten a la paràlisi ambiental (a cap solució real del problema).

La riera de Rajadell deixaria de ser el que representa per Manresa. Un trosset de natura que cal conservar, on els

humans hem impactat poquet. Un tros de natura indispensable per a la salut física i psicològica dels bagencs. Vendre el territori per uns insignificants megawatts, prenent-nos el pèl dient que compensaran no sé quantes tones de diòxid de carboni no emeses! A efectes globals, tot perfecte, ajuden a evitar l'emergència, diuen, però en realitat l'empitjoren. El benestar dels ciutadans és clau i les solucions vindran per canvis locals. Per accions locals potenciades per ciutadans de manera democràtica i amb la contribució de l'administració local.

La solució no és ni tecnològica ni política (la majoria de polítics esperen noves solucions tecnològiques). La solució passa pel decreixement. Consumir menys sense anar en contra de les llibertats individuals i evitar l'increment de les desigualtats. Cal intervenir sobre la producció i el consum. El benestar de la població és possible amb el decreixement. Cal pensar a escala més petita, pensar en la força de la comunitat i dels petits canvis individuals. Per exemple, instal·lar plaques solars als terrats, consumir menys carn, anar menys amb avió, consum de quilòmetre zero... En resum, desglobalitzar, que implicarà l'estalvi de molts recursos i moltes energies. Parcs eòlics, potser sí, però a escala més humana, més pròxima, més petita, més repartida, menys especulativa i menys destructora del territori. Calen més arguments per al benestar, malgrat el decreixement.



**«Amb disset anys, el pare em va dir:
portes el dibuix dins teu, però com
que no el treus, t'estàs podrint»**

FERRAN COSTA DURAN

Jordi Sardans
Fotos: Francesc Rubí

Il·lustrador, dibuixant, ninotaire i caricaturista. El seu pare va dibuixar *El cosaco verde* d'editorial Bruguera. Com a delineant, aprèn la perspectiva. Treballa amb el seu germà a Gravats Prat. Alumne de l'Acadèmia Josso de Barcelona, a partir del 2002 es dedica de ple a dibuixar. Ha estat secretari de l'entitat Somiatruites i la seva obra excel·leix en la minuciositat de detalls dels seus personatges.



Què em pots explicar del teu pare artista i especialment del *Cosaco verde*?

—Era ninotaire i treballava a

l'editorial Bruguera des del 1960. Primer van editar *El capitán Trueno*, després *El jabato* i tot seguit *El cosaco verde*, que es va encarregar de dibuixar. Amb personatges com Iván, que era rosset, el gros Karakan, la cosaca Sankara i Sing-li, un xinès filòsof. Va fer tota la col·lecció a la casa Vilalta del carrer Jacint Verdaguer de Manresa, que és on vivíem. Enviava els treballs per mitjà d'un *recader* de la carretera de Vic. Les tres historietes es basaven en guions de Víctor Mora. Per

malaltia del dibuixant d'*El jabato* li va tocar fer algunes vinyetes. En aquella època, si no treballaves no cobraves. Abans ja havia fet *El pulgarcito* i *El inspector Dan*.

Premià de Mar

—Per què vau anar a Premià de Mar?

—Una cosina de la meua mare era la dona de Pere Duran Farell, d'Hidroelèctrica de Catalunya, que va aconseguir que el pare entrés a treballar de delineant a la central de Barcelona, i això li va canviar la vida. Durant la setmana vivia en una fonda i buscava pis al Masnou, però com que era molt car li van aconsellar Premià, on ens vam desplaçar tots l'estiu de 1968. A la mare li va agradar molt.

—Gairebé hi vas estar quaranta anys. Quina valoració en fas?

—M'hi ha passat el bo i el dolent de la vida. Durant aquests anys hi he viscut fets remarcables que més tard he pogut plasmar. Ara en tinc una història gràfica que valoro sobretot com un diari personal. Hi vaig viure la mort del pare el 1989, amb 68 anys, les dificultats per trobar una feina que m'agradés... Va ser significatiu quan vaig tenir uns neguits sabent que havia de fer alguna cosa, però no sabia què. Vaig fer de fotògraf retratant els carrers i els llocs que havien estat de Premià, però no me'n vaig sortir fins que vaig veure un llibre de Plaza y Janés d'un il·lustrador anglès, Ronald Searle, que em va impactar fins a fer-me veure el que realment volia fer.

—Treballes de delineant en diverses empreses i acabes ajudant el teu germà?

—Sí, així és. La darrera empresa on treballava és la del meu germà Gravats Prat, de l'Hospitalet de Llobregat, fins que va morir de càncer als 45 anys. A partir d'aleshores vaig tornar a Manresa i em vaig dedicar de ple a dibuixar. Durant la Dictadura, fer de ninotaire era una professió mal vista, que estava sota la llei de *Vagos y maleantes*. Amb disset anys, el pare em va dir: «Portes el dibuix dins teu, però com que no el treus, t'estàs podrint». Tenia tota la raó, però jo em resistia. Dibuixar ho veia com una cortina negra, per la tensió que havia viscut a casa amb el patiment del pare.

—Quan vas començar a dibuixar?

—Als sis anys, quan el pare em va treure el llibre d'anatomia i recordo que m'agradava ficar coses dins les vinyetes de la seva obra. Professionalment, m'hi vaig dedicar de gran: em va ajudar descobrir un personatge de ficció, Sir Tim O'Theo, que era una sèrie de còmics creada per Raf, és a dir, Joan Rafart Roldán. L'ambient que havia vist a casa no m'ajudava gens a dedicar-me al dibuix. Tenia molta enyorança de Manresa i el 1993 vaig poder reproduir l'antic col·legi del Pare Algué al començament de la carretera del Pont de Vilomara, on als estius hi havia fet classes de repàs. El 1999 tenia clar què volia dibuixar: vaig col·locar els meus amics en un pòster de la platja de Premià, de l'any en què vam arribar.

—Què és el que més t'interessava professionalment?

—De l'etapa de delineant va ser interessant quan vaig començar a fer coses amb la perspectiva que després em serà molt útil a l'hora de dibuixar. Em vaig saltar les classes de perspectiva descriptiva, erròniament. Quan vaig descobrir els punts de fuga fent de delineant, vaig millorar molt.

—Quina és la teva activitat com a il·lustrador?

—Vaig començar amb calendaris, alguns per a ajuntaments, llibrets i contes per a nens a la Pobla de Lillet. També he il·lustrat llibres de patrimoni de Premià de Mar, com masies i cases de *marinos*, per reflectir tal com eren i com vivien aquells pescadors.

Tècnica

—Tècnicament, utilitzes el llapis, l'aquarel·la i la tinta indistintament?

—I plomí, no el pinzell. El ròtring és gris i uniforme, ja que el traç és sempre el mateix. M'agrada treballar fi i fer trossos més gruixuts per donar vida. L'altre estil és més lineal.

—L'anècdota, és important en les teves il·lustracions?

—Ajuda a construir un dibuix més viu. Intento recordar el personatge en el temps que l'havia conegut, saber el que feia. Per exemple, de la colla que anàvem a la piscina, recordo que el germà petit sempre acabava dins l'aigua. A casa érem amics del policia Valiente: un dia la mare es va queixar del comportament d'un individu que l'havia molestat i quan el policia el va arrebregar va rebre bufetades per tots els cantons.

—Quins són els teus personatges principals?

—Sovint els personatges són gent que conec personalment. Si són estudiants de Premià i Mataró m'agrada ficar-los allà on sigui. Premià té dos quilòmetres i pocs llocs emblemàtics: alguna discoteca a la platja, el camí ral, i algunes places, tot amb molta emotivitat. A Manresa, anava amb la colla del Jordi Concustell i altres companys d'institut, una amiga del Pare Algué... Sempre procuro que l'escenari sigui perfecte i el relaciono amb anècdotes que he viscut amb els companys de l'època. Quan vaig fer-me amic de Jaume Quintana (fill del fotògraf Antoni Quintana), que va morir fa uns mesos, m'enviava fotografies que



em servien per il·lustrar-me, així com de la col·lecció *L'Abans*, on surten fotos d'aquesta època. En un dibuix de la plaça Major hi faig aparèixer els pares de l'Eva i l'Esteve, de la botiga dels marcs de la baixada del Pòpul. En una làmina sobre la plaça de Fius i Palà surten alguns *somiatruïtes*, que es dediquen a la forja, i la seva mare que vivia allà. Enllaçant amb l'anècdota, em vaig trobar en aquesta plaça el Jordi Estrada, que després de moltes vegades d'anar a buscar un rellotge que no li arreglaven, em va fer gràcia i el vaig dibuixar amb un rellotge de sol a l'ombra, a la plaça Fius i Palà.

—Sempre contemples els paisatges reals o n'hi ha també d'inventats?

—Intento que siguin realistes, però algun n'hi ha, d'inventat. Normalment, si la foto és bona i està proporcionada, no hi toco res. Algunes fotos originals són pobres i tristes, reflectien la Manresa pura, dura i amb molt fred de l'època, i aleshores m'agrada donar-los color.

—Els detalls són una de les teves principals característiques?

—El que m'agrada és fixar-me amb el que està treballat, ben fet i amb bon gust, com algunes finestres que m'encanten. Quan em van encarregar de fer l'edifici del Jorba antic, entre els carrers Nou i Born, tot fent els balcons em vaig adonar que eren iguals que els que hi ha davant del Casino. El Jaume Casacuberta em va dir que eren del mateix arquitecte, que havia fet els dos edificis. A

sota de cal Jorba, com demostra una fotografia de 1942, hi havia uns aparadors amb un ferro molt treballat on exposaven tot el que volien vendre: art *déco* en estat pur. Llàstima que es perdés perquè l'entorn formava una illa d'or.

—S'ha dit que els teus dibuixos semblen infantils, però amb molta perspectiva?
—Això ho va dir l'Antoni, germà de Josep M. Bachs, que feia el programa *Filiprim* a TV3. Era de la Sala d'Art de Premià i havia d'escriure'm un petit currículum per amistat. Ara els crítics, quan em volen definir, tots fan servir aquesta frase. D'altres han escrit que els meus dibuixos són un glop de pau, amables i tranquils. Pel que fa a la perspectiva, penso que amb dos punts de

d'Art, el 2004. D'entre els dibuixos, en recordo especialment un del 7 d'agost del 2000, on apareix la meua mare, que complia anys, amb les amigues, a la part baixa del Passeig, i a l'altra banda vaig dibuixar-hi el pare que surt d'esquena amb una altra dona i l'avi baixant les escales del Casino. Vaig exposar al Centre Cívic Selves i Carner en una sala molt maca, on hi anava poca gent. En aquella època feia molts més encàrrecs que exposicions. A les Escodines en vaig fer dues: una el 2005 a les vitrines de la galeria, abans que es creés el local nou, on vaig fer dues portades per a la seva revista i el novembre del 2019 en l'exposició *Manresa, t'en recordes?*, sobre els anys seixanta. El 18 de gener de 2013 vaig fer *Pels voltants de Manresa*, al

«Dibuixar ho veia com una cortina negra, per la tensió que havia viscut a casa amb el patiment del pare»

fuga, em defenso bé. És important no patir i que no ballin els personatges. És maco que el dibuix quedi equilibrat. Hi ha èpoques en la vida en què has d'anar més a sac, però ara que ja estic jubilat puc perfeccionar més les tècniques.

—Quines temàtiques predominen i per què?

—La ciutat. Hi ha paisatge, recordo molt bé una ermita de Premià de Dalt, on abans tot eren camps. El Primer de Maig hi anàvem amb bicicleta a fer una costellada a la muntanyeta, mentre d'altres ballaven sardanes. La ciutat m'agrada pels elements que té, sobretot finestres i balcons, i pels personatges vivencials. A la plaça dels Quatre Cantons hi ha una casa abandonada amb un arbre al costat, un home al balcó i unes finestres maquíssimes, amb una porteta molt ben dimensionada. Em va encantar sobretot per la seva harmonia. De Cal Jubert, al carrer Verdaguer, del segon bloc em té enamorat un balcó petit que han de tirar a terra, amb unes vidrieres de galeria típiques de Manresa.

Exposicions

—En quines exposicions has participat?
—Vaig fer el debut a Premià de Mar, després a Moià, Calaf, a la plaça de l'Ajuntament, on em van demanar la coberta per a un llibre. Artés, al local dels Amics del Cremallera de Monistrol de Montserrat, a Vilassar... A Manresa vaig començar exposant a l'Escola

Cercle Artístic, amb plafons molt grans. En el marc de la Festa Major del 2020 participo a les xarxes en l'exposició *Art confinat*, amb dibuixos que ja tenia fets sobre el quiosc de l'Arpa.

Calendaris

—Com va ser l'edició d'un calendari l'any 2012 per a l'Ajuntament de Manresa?

—Va ser un encàrrec d'Enric Roca, tècnic municipal, sobre les residències de Sant Andreu i la Clínica de Sant Josep, els pisos tutelats de la Generalitat, com la Mion, la llar d'avis del carrer Circumval·lació, on feien teatre... Recordo que era per Nadal i havia de dibuixar un calendari amb dotze temes relacionats amb la gent gran activa, des de les havaneres del Parc de l'Agulla a les activitats de Casa Caritat. El darrer dibuix el vaig fer davant la residència de Sant Andreu, on hi ha malalts amb problemes seriosos. Vaig entrar dins per fer una foto de les arcades i les infermeres s'hi van posar bé perquè els en fes una altra, i també una senyora amb cadira de rodes, que vaig dibuixar d'esquena i de nit. Em va agradar molt: el fons era negre i dins tothom celebrava el Nadal. Es va fer un calendari amb els temes de la gent gran, que donava l'alcalde quan visitava les diverses residències, com la Montblanc, i en van fer un altre que regalaven amb la revista municipal. Posteriorment, la regidora Àuria Caus va donar els pòsters més grans amb els corresponents dibuixos a totes les residències de la ciutat.

—Quina ha estat la teua relació amb els Amics del Cremallera de Montserrat?

—El president havia estat client del meu germà. Treballava a Sabadell amb estampats i també feia de comercial. Sovint ens venia a veure a la fàbrica de l'Hospitalet. Una vegada ens va dur una auca per retocar a l'ordinador. En morir el meu germà, per amistat, em va fer encàrrecs com el del Cremallera. Es tracta d'un grup molt exigent, es fixen en tots els detalls. Vaig fer l'exposició al seu local, situat sota la nova estació i recordo que discutien acaloradament per qüestions ínfimes.

—I amb els Amics Col·leccionistes del Bages?

—Teresa Avellana Duc, membre dels Amics Col·leccionistes del Bages, especialista en els sobrets de sucre, em va demanar un altre calendari de butxaca amb dotze dibuixets per Nadal. D'altres col·leccionen xapes de cava, punts de llibre... Em va caure bé i portem col·laborant els darrers quatre anys.

—De Barcelona has captat els edificis més emblemàtics. Per encàrrec de qui?

—De l'Abeto Rojo, que és una empresa d'arts gràfiques del carrer de Sant Fruitós, que té la marca Trodat, líder mundial en segells de tinta i goma. Em van demanar un calendari, però no va tenir èxit. Vaig dibuixar els edificis més representatius, des de La Pedrera a Colom, però no tenien distribuïdor. No es va arribar a fer, només es va editar un calendari de sobretaula, però el responsable de l'Abeto Rojo, Pere González Ruiz, em va pagar els originals.

—Com vens la teua obra?

—Tot va començar amb l'Eva i l'Esteve de la botiga E-Marcs, quan jo tenia el petit estudi a la baixada dels Jueus, em van emmarcar l'obra. La gent veia l'obra en la seva botiga i demanava el que li semblava, amb un sistema boca orella. Ara, d'originals en queden pocs, però com que tot està escanejat envio els clients a Sarrió, on poden obtenir des de làmines a plafons a la mida que desitgi el comprador.

—Com defineixes Somiatruïtes?

—Vaig veure un cartell sobre sardanes, al qual li van donar un premi, on Susanna Ayala hi havia fet una saba-tilla, amb un estil que em va agradar.

La vaig seguir per Facebook i la vaig anar a veure a la Plana de l'Om. Quan el grup es va passar al Puigmercadal, per la fira de Santa Llúcia, vaig compartir espai amb els Somiatruïtes. Em van agradar i vaig estar de secretari a la junta de l'entitat que presidia la Susanna. Són artesans que fan des de samarretes de cotó a les il·lustracions de contes de l'Ayala, l'Aina, que fa fulards, i d'altres que fan roba per a nens petits. Vaig començar amb calendaris i làmines i ara també venc plafons.

—Com definiries la vida als carrers de Manresa?

—Francament, hi ha molta inseguretat. Fa dos anys, abans de la pandèmia, em van intentar robar dues vegades, una al carrer de l'Hospital i l'altra una mica més avall. A la segona, els vaig veure venir, eren clarament MENA i els vaig dir: «Home, que m'heu filat o què?». No duia res, van intentar fer-me caure i vaig agafar por. Després els he retrobat al Passeig, on planten cara sense motiu als ciutadans. Mai no m'havia passat.

—Quins són els teus autors preferits?

—Ronald Searle, Jean-Jacques Sempé i sobretot Claire Bretecher, que va morir l'any passat. Va ser una reconeguda *historietista* dels anys seixanta, professora de dibuix amb un gran domini de la gestualitat. Searle em va demostrar que era possible fer l'obra que he realitzat. Sempé és el creador d'un gag sense gag; és a dir, d'una instantània que ha treballat molt en les portades del *New Yorker*. La meua tieta, Betty Marris, deia que era una persona que havia llegit molt i li agradaven frases com: «Si algú de vosaltres falta, tot es trenca».

Betty Marris

—Quina va ser la teua relació amb Betty Marris Prat?

—Sempre ens havíem caigut bé. Era una gran festa cada vegada que anàvem a la carretera de Cardona amb el meu germà. Per Nadal i d'altres festes sempre tenien a punt els regals. El pis era molt gran i li va saber greu haver-ne de marxar l'any 2001, quan va anar a viure en un pis del Passeig.

—Va estar en un camp de concentració?

—No. Era un castell on els alemanys van recloure els anglesos que també estaven en guerra. Dins podien fer obres de teatre i sempre va considerar que els havien tractat bé. Després la van dur cap a Anglaterra. En acabar la guerra va fer de traductora a Nüremberg. Podia anar a Madrid amb Avon o venir a Manresa a través de Lingua Club per ensenyar anglès. En arribar no entenia res ni ningú, però gràcies al Lingua Club va decidir quedar-se. A la piscina municipal, com a jutge d'un partit de tennis, va conèixer el seu marit, Manuel Duran.

—Quin parentiu tenies amb el manresà Manuel Duran Gómez, pintor i millor caricaturista?

—Era el meu tiet. Havia estat alumne del pintor Basiana, que de seguida li va indicar que s'havia de dedicar a la caricatura. Ho va encertar perquè en sabia molt. Dominava el perfil, amb el gest i el detall. L'admirava molt perquè coneixia la dificultat del que feia. Tenia un do.

el perfil

Ferran Costa Duran neix a Manresa el 3 d'agost de 1954. El seu pare Fernando —«la meua mare li deia així per diferenciar-nos»— Costa era ninotaire i va ser el creador d'*El cosaco verde* i el seu principal mestre. Nascut a Pinós, des dels cinc anys vivia a Manresa. També havia treballat de delineant a Hidroelèctrica de Catalunya. Va néixer el 1921 i no el 1930 com diu la Viquipèdia. La mare, Montserrat, manresana i filla del notari Duran del carrer de les Piques, ensenyava a fer ganxet i a Premià regentava una botiga de llanes. El seu tiet, Manuel Duran Gómez, caricaturista, bohemí, membre del Club Tennis Manresa, es va casar amb Betty Marris Prat. El Ferran va començar els estudis al Jardí de la Infància i als nou anys fa la preparatòria amb el senyor Vidal, de l'institut Lluís de Peguera, fins al segon de Batxillerat. «Dèll vaig aprendre el càlcul mental, ja que no ens deixava comptar amb llapis ni paper». El professor Hurtado de dibuix, quan li va presentar una làmina sobre El Quixot, li va dir: «El senyor Costa ha après a dibuixar». «Em vaig quedar molt content».

L'estiu de 1968 passa a viure a Premià de Mar i continua els estudis a La Salle de Premià. Amb quinze anys fa d'aprenent i comença a treballar de delineant en una fàbrica de motors i de nit segueix els estudis de Formació Professional a l'institut Miquel Biada de Mataró, de 1969 a 1973. El 1972 entra a treballar en una altra fàbrica de motors de Premià



fins al 1975, en què fa el servei militar a Berga, «aleshores un batalló disciplinari d'oficials». De finals de 1976 fins al 1989 treballa en una empresa de matriceria de tall fi a Premià, com a delineant. Estudia durant dos anys dibuix a l'Acadèmia Josso, de la plaça de la Universitat, a Barcelona, on aprèn a fer vinyetes, però preferia que les històries es poguessin encabir dins d'un dibuix. També va estudiar a l'Acadèmia del còmic del Prat de Llobregat, però malgrat tot es considera autodidacte. De 1992 al 2002 treballa amb el seu germà a Gravats Prat, com a gravador d'estampats i fotòlits. A finals del 2002 s'estableix definitivament a Manresa, en un pis estudi del carrer Alcalde Armengou. Ha fet exposicions arreu de Catalunya. El 2018 va fer un taller de dibuix per als més petits a l'Escola Renaixença. Ha estat secretari de l'entitat artesana Somiatruïtes.



Jaume Plensa, de l'exposició *Cada rostre és un lloc* (Museu d'Art Modern de Ceret)

La pedra nua
embolcalla bellesa
des del silenci

Les persones i els llibres

De tornada a casa, i després de la presentació a Manresa l'1 de juny de 2012 del llibre de relats, *Contes del bé i del mal*, el seu autor, Jordi Cussà va escriure aquesta facècia, inèdita fins avui, inspirada en la tertúlia posterior a l'acte en companyia del presentador, la dona i la filla; l'editor berguedà; una amiga actriu i mestra de música, i alguns lletraferits més. El correu amb el text d'aquest relat, adreçat als esmentats, deia així: «Compans de travessa: Un envio un present (...) Espero que us regali, si més no, un parell de somriures».

Text: Jordi Cussà / Il·lustració: Anna Crespo

Diu la llegenda que el moviment RIEM, que en poc temps havia de canviar el panorama literari del país, va néixer un divendres a finals de primavera arran de la presentació d'una novel·la en una ciutat com ara Manresa.

Tot i que l'acte en si va ser interessant en el contingut i amè en la forma, tots estaven una mica decebuts, ja que «tots» només sumaven una dotzena justa d'apòstols, comptant-hi el presentador, l'editor i l'autora. L'autora, paradoxalment, era la menys afectada, perquè entre els presents hi havia lectors/es de pro i escriptors/es amb nom que li havien lloat el nounat, i perquè l'editor i el presentador també s'havien prodigat en elogis amb arguments enraonats. En un món en què la competitivitat és déu totpoderós, i l'enveja i la hipocresia els profetes en voga, la recompensa més agraïda prové del reconeixement sincer de col·legues i col·laboradors, va mormolar emocionada quan ja eren drets fent safareig.

L'organitzador *in situ* de l'esdeveniment, un altre autor contrastat, havia reservat taula a la terrassa d'un restaurant proper, i al final en van haver d'ajuntar

tres. A més de l'editor i l'autora, convidats d'una ciutat com per exemple Berga, hi havia el presentador amb la dona i la filla, l'organitzador ja esmentat i una amiga seva que escrivia teatre, la bibliotecària que els havia acollit i el degà de la reunió, un avi venerable que en altre temps s'havia guanyat un espai propi a la capital de l'imperi, una gran ciutat comparable a Barcelona.

La bibliotecària va ser la primera a recuperar el debat sobre els mitjans informatius: la gent tendeix a demanar allò que veu a la tele i als diaris, i actualment el setanta per cent dels llibres de ficció més demanats són 1) de periodistes muntats com bruixes sobre una ploma voladora, o 2) d'escriptors que tenen una presència física consistent als mitjans informatius de la capital, sigui a tall de col·laboradors o d'invitats habituals.

L'amiga de l'organitzador, que havia escrit vint obres de teatre sense publicar-ne ni estrenar-ne mai cap i per menjar tot el mes treballava en una llibreria, va referendar la informació com si es tractés d'un malefici. L'editor va matisar que a cada plaça hi havia un marge de *protecció* cap als autors locals, per parentiu o amistat, però a escala nacional

gairebé tot el que venia de *comarques* quedava ultrapassat pel pes i el ressò de la metròpoli. I l'autora ho va confirmar:

—Jo a vegades tinc una xifra de vendes similar a casa que a la resta del país. I resulta increïble perquè una representa un tres o quatre per cent i l'altra menys de l'u per deu mil.

El degà de la reunió va agafar la paraula com si fos una papallona desorientada.

—Em temo que el microbi de la malaltia es nodreix d'un excés de salut. Abans, com que no hi havia claca ni negoci, autors i editors treballaven per vocació, i això en part garantia la qualitat i l'honestat del producte. Ara... —per remarcar els punts suspensius l'avi va obrir totes dues mans com un ventall i la papallona va descriure una el·lipse damunt el cap dels presents abans d'enlairar-se cap al fanal més atractiu, que era la lluna.

La filla del presentador seguia la conversa com si fos un partit de tennis amb vuit jugadors i va intervenir tibant-li la màniga dues vegades:

—Papa, si quan tens un llibre acabat fessis servir el nom d'aquell senyor del Frankfurt...

—Qui és el senyor del Frankfurt, nina?
—li va preguntar la mare encuriosida.

—Com es diu? Tim Nom... Zoo...? No
és dels que escriuen més bé i en venen
més, aquest?

Els adults van compartir una mirada
divertida i un somriure nasal mentre
el pare responia:

—Sí, amorina, el senyor Nom Zoo és
dels que escriu més bé i en ven més,
però un escriptor com cal no pot fer
servir el nom d'algú més.

—I mira que la idea és bona, eh? —va
enllaçar l'autora en to de broma—. Jo
firmaria Encar Monilé.

—O Maria de la Jau Paner! —va esclafir
l'editor enriolant-se com un nen.

—A la llibreria, més d'un s'ho empas-
saria —va exclamar la dramaturga—. Hi
ha qui sap què busca, però molts venen
i diuen: «Vull l'últim de...», o «Quin és
el que ahir va sortir a la tele?».

—Tu quin sobrenom adoptaries per
arribar al Nacional... o almenys al Kur-
saal? —li va etzibar l'organitzador amb
un copet dolç a les costelles.

Tots van rumiar uns instants, conte-
nint una rialla col·lectiva en expansió.

—Maria Josep Vinet i Gurmet? —va
proposar la dona del presentador.

La rialla va esclatar a cor i una parella



de comensals propers els va ullar de
reüll. La primera a intervenir quan va
tornar la calma va ser la nena. En to
reflexiu per no dir seriós va apuntar:

—Quan sigui gran, potser jo també
seré escriptora com el papa.

—El papa, reina, afortunadament tre-
balla de professor a més a més —va pun-
tualitzar la mare per curar-se en salut.

—I a tu llegir no t'agrada gaire —va re-
marcar el pare.

—És que a vegades és *molt* avorrit.
Però vosaltres en canvi rieu molt, quan
us trobeu... —els adults es van tornar a
engrescar, però la criatura va reblar el
clau—. Jo em pensava que els escriptors
eren tots senyors grans molt seriosos.

—Tots menys el pare —va precisar la
mare.

—Això.

El senyor gran, si bé alegre, va sor-
prendre tothom donant-se un cop de
palmell al front digne d'un «eureka».

—Ara ho entenc, collops!

Tots van girar el coll, un pèl perplexos
perquè el patriarca no solia emprar
aquesta mena d'expressions. Ell primer
va mirar al cel, com si encalcés la idea,
i després, mentre parlava, els va mirar
tots als ulls, un rere l'altre.

—Quan era jove... més que vosaltres i
tot... vaig tenir un professor a la Sor-
bona que ens solia dir: «Vosaltres us

LLIBRERIA — PAPERERIA
RUBIRALTA 100
anys

Born, 24
08241 Manresa
Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com



EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR

▪ Àngel Guimerà, 74
▪ 08241 Manresa
▪ Tel. 93 873 38 82
▪ www.parcir.com
▪ parcir@parcir.com

penseu que la literatura és la història dels llibres, de les biblioteques i les enciclopèdies, però jo us dic que allò que compta de debò són les persones que encara ploren i riuen. La immortalitat que deliu només la poden gaudir els morts, i mentre sigueu vius heu de percaçar la gràcia de respirar les lletres com un alè de felicitat personal. El secret rau en saber riure i saber plorar, ja que aprendre a explicar-ho sols és qüestió d'esforç».

Quan el silenci subsegüent es va apri-
mar una mica, imitant la lluna rere un
núvol amb forma de gòndola, l'autora
va esclafir la primera rialla de la sego-
na tanda:

—Ara pla que ens heu donat feina,
mestre! —va exclamar—. Sense veu-
re-ho escrit ni temps per...

—No, no! —va protestar el mestre im-
mediatament. És que no es tracta de
resoldre un jeroglífic, només cal riure,
plorar... i respirar.

—Així sí que podré, papa —va exclamar
la nena exultant. A mi riure m'agrada
molt, plorar ho faig tot sovint i sé res-
pirar *hasta* sota l'aigua!

Llavors es va disparar sense fre la sego-
na tanda de rialles, i la parella del cos-
tat els va llambregar amb un somriure
incipient i un punt d'enveja. L'editor
va intervenir amb una espurna d'idea,
una altra, entre llavis i celles.

—Ei, si el secret és riure i respirar com
diu el Mestre, us proposo quedar dos o
tres dies a l'any, per compartir misèries
i alegries.

—Bona, aquesta —s'hi va sumar de se-
guida l'organitzador. En podríem dir:
Reunió Informal d'Escriptors Marginals.

—Ah, molt bé —es va queixar l'altre. I
els editors, què?

Tots es miraven enmig d'un silenci ex-
pectant, com si esperessin una engru-
na de veritat, per diminuta que fos.

—Per què no en diem Reunió d'Invi-
tats, Escriptors i Editors Marginals?
Així hi cabríem tots, no? —va interve-
nir la nena, cada cop més còmoda en
el paper de fada nana. RIEEM...! —va
cantussejar amb tres o quatre *es*, en
comptes de dues.

I riure, el que se'n diu riure, ho van fer
tots molta estona i de gust.

lèxic a la manresana

La platera i la màquina de rentar plats

Jaume Puig

Montse Torra, professora de llengua i litera-
tura jubilada, ens fa una aportació al re-
cull de bagesismes de Twitter (#bagesis-
me): la paraula *platera*, com a lloc on es
deixen els plats perquè s'escorrin, que no
és al diccionari normatiu (DIEC), però que el Diccionari
Català Valencià Balear (DCVB) recull a Manresa. «A casa
l'hem dit sempre», ens diu la Montse. I, efectivament, era
molt usual aquí i en canvi no es coneix en comarques ve-
ïnes com Osona.

A la platera, doncs, hi posaríem els plats que hem rentat
a l'aiguera —*aiguera* en la pronúncia popular del català
central—, però actualment és força habitual rentar-los a
màquina; és a dir, a la *màquina de rentar plats*, com ens
remarca Isidre Casals, que m'escrivi per fer-me notar que
cada vegada abandonem més la forma tradicional *màqui-
na de...* i ens passem a la més habitual en altres llengües
com el castellà de *rentadora*, etc. «La màquina de rentar
roba i la màquina de rentar plats s'estan transformant en
la *rentadora* i el *rentaplat*», ens diu l'Isidre. «D'acord que
la llengua evoluciona, però a mi em sembla que, sense la
pressió castellanitzadora que patim, no hauria pas evolu-
cionat cap aquí», conclou.

Com tantes construccions del català que cada vegada més
són desplaçades per calc d'altres llengües. Fixem-nos, sinó,



en màquina de cosir, màquina de batre, màquina d'afaitar...
I també màquina de polir, màquina de plegar, màquina de
trenar, màquina de doblar. «Algunes vegades», diu l'Isidre,
«la *màquina de...*» és un eina poc complexa, mentre que
en altres esdevé molt elaborada, però sempre es refereix
a una automatització d'una feina. «Mireu com s'està de-
gradant el llenguatge amb un exemple paradigmàtic: mà-
quina de foradar. És un enginy, manual o no, que facilita
fer forats en diferents materials (parets, ferros, plàstics...).
S'ha anat transformant en *trepant*, com a traducció de *ta-
ladro*. En català el trepant sempre havia estat l'eina de fer
forats en cuir (trepant, joc de trepants) i mai una màquina
de foradar». Queda dit, doncs.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

Construcció de la Maquinària Industrial (1959)

J. S. Foto: Marià Lladó

A

questa fotografia del 14 de maig de 1959 mostra la construcció de la Maquinària Industrial (MISA), al carrer Magnet, actualment Pompeu Fabra. A la vorera podem observar algunes persones amb barret i una tartana de l'època. Dins l'obra, que comença a l'est (prop del carrer Cardenal Lluch) en direcció al sud-oest, bàsicament a la zona on hi havia hagut la foneria vella, veiem diversos treballadors amb les diferents funcions d'encofrar: alguns amb carretó, d'altres al costat de les formigoneres, amb el ciment, la sorra i la pedreta petita a punt de barrejar-les. També s'hi veu la fusta nova per poder fer els encofrats –que acabaran de cobrir el 20 de juliol–, amb estructura de bigues; utilitzen barretes de ferro, que es lliguen amb filferros per obtenir la forma desitjada i s'encofren amb fustes per fora, on es buida el ciment. D'altres obrers posen les columnes, sota un terra acabat de fer, on es guarden dos grans dipòsits de gasoil. Aquesta tècnica de construcció de ciment armat es va començar a fer servir el 1911 a la farinera de La Florinda del carrer del Bruc, on ara hi ha la policia local, segons ha explicat Jaume Perarnau. Se'n va encarregar l'empresa Maconsa (Manresana de Construcciones, SA). Al centre de la fotografia es veuen clarament quatre naus fabrils amb les teulades escalonades, on hi havia les instal·lacions i magatzems de l'antiga MISA, que continuaven produint mentre es construïa l'edifici industrial de la nova fàbrica. Darrere, observem alguns edificis de la carretera de Cardona, com l'actual seu del PSC-PSOE o el cartell de la companyia d'assegurances Northern, edificis del carrer Magnet i del passatge Vilaseca-Garriga.

A l'esquerra de la fotografia observem una petita torre que formava part de la fàbrica de Cal Pere Perera, que ocupava un gran solar entre el començament de la carretera de Cardona i del passeig de Pere III, on avui hi ha l'immoble d'habitatges de la Caixa. El fundador va ser Pere Perera Fortuny, procedent del mas Perera de Castellolí, que el



1864 hi va establir una fàbrica de vetes, on va instal·lar una primera màquina de vapor de tres cavalls de força. Al cap de poc temps, l'industrial va decidir dedicar-se a la fabricació de filats i teixits de cotó. Als anys vint s'amplia la fàbrica per concentrar-hi les explotacions tèxtils, que a més aprofitava un petit salt d'aigua al torrent de Predicadors. El juny de 1946 la fàbrica ocupava 386 treballadors, més d'un 80%, dones. A causa de la crisi tèxtil dels anys seixanta i de l'envelliment de la maquinària, la fàbrica, que va aconseguir arribar a centenària, es va començar a desmantellar el maig de 1964 i el 28 de desembre s'extingia la societat Perera Industrial SA, segons explica Josep Camprubí i Plans, en el llibre *Fàbriques i empreses*.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL

propostes

TEATRE. Joan Morros

‘Una teràpia integral’: riure i reflexionar

Cristina Clemente i Marc Angelet són els autors i alhora directors d'aquesta esbojarrada comèdia que està de gira per Catalunya i que arribarà al teatre Kursaal els dies 21 i 22 de maig, uns dies abans de la seva presentació a Barcelona. L'obra, que transcorre en un obrador de pa, està interpretada pel l'Abel Folk, l'Àngels Gonyalons, el Roger Coma i l'Andrea Ros. *Una teràpia integral* és una comèdia que posa en qüestió la necessitat que té la nostra societat de creure en alguna cosa, de tenir fe en alguna cosa que ens ajudi a trobar sentit a les nostres vides. Una obra per riure i per reflexionar que tanca la programació teatral del Kursaal del primer semestre de l'any.

MÚSICA. Marc Vilanova

Prima Vera, Agua Bendita i Ekko

Començarem per la programació del Kursaal, amb una de les bandes amb més projecció dins del panorama musical bagenc. La Prima Vera es una formació que parteix de les sonoritats de la rumba i el flamenc fusió, encara que trasllada la proposta cap a sonoritats d'avantguarda. La potent base musical va acompanyada d'unes lletres valentes i amb contingut, que converteixen tot el còctel en una experiència emocionant i remarcable (dissabte, 7 de maig, 20 h). De la Sala Stroika destaquem la visita d'Agua Bendita, una de les bandes que van tenir una fortíssima repercussió durant els principis dels noranta, fruit del boca orella i de la còpia massiva de cassetes. El grup del barri de la Trinitat desgranarà a Manresa el seu habitual repertori d'himnes de punk i ska, basat en les dues primeres maquetes, que faran les delícies de l'audiència nostàlgica d'aquells anys d'institut de secundària i de walkmans compartits durant els viatges d'autobús (dissabte, 14 de maig, 21:30 h). I no us perdeu la visita dels Ekko, una de les bandes amb més futur dins del panorama del rock estatal. Amb tres treballs discogràfics a l'esquena, faran la seva habitual descàrrega de rock urbà enèrgic i sofisticat (dissabte, 21 de maig, 21 h).

CINEMA. Jordi Casas

Un film de culte en pantalla gran

Durant el mes de maig, la programació de Cineclub Manresa és plena de col·laboracions amb festivals com el DocsBarcelona, l'Americana Film Fest, el BCN Film Fest i el D'A. Aquestes aliances permeten portar a Manresa cinema d'autor inèdit abans de la seva estrena comercial o valuosos films convertits en nous clàssics. És el cas del BCN Film Fest, que dedica una retrospectiva al productor Jeremy Thomas, guanyador d'un Oscar per *L'últim emperador*, de Bernardo Bertolucci. La col·laboració amb el BCN Film Fest ens portarà un autèntic títol de culte: *Crash*, de David Cronenberg. Protagonitzat per James Spader, Deborah Kara Unger, Holly Hunter i Rosanna Arquette, i basat en la novel·la de J.G. Ballard, aquest film del 1996 tracta d'un grup de persones addictes a patir accidents de cotxe per l'estimulació sexual que això els provoca. Una pel·lícula inclassificable i pertorbadora, que és imprescindible veure en pantalla gran. *Crash* es podrà veure a l'Espai Plana de l'Om el diumenge 15 de maig, a les 18:30 h.

VINS. Jaume Pont, sommelier del Setè Cel

Entrebosc Picapoll 2017

Un dels cellers més petits de la DO Pla de Bages ens mostra com el nostre picapoll, ben treballat, pot donar-nos molts bons resultats. El pas durant quatre mesos per botes de roure francès amb tapes d'acàcia ens aporta complexitat sense perdre la fruita delicada de la varietat. Un cop embotellat, descansa al celler durant quatre anys i el resultat és un vi amb un preciós color daurat, elegant i complex, on destaquen notes d'herbes aromàtiques, un toc fumut i un fons de fruita madura. Cal destacar-ne la textura sedosa i fresca alhora, amb una llarga persistència en boca. D'aquest 2017 només se n'han elaborat 800 ampelles que s'han afinat durant quatre anys a l'ampolla per arribar en aquest nivell de qualitat. I gràcies a tenir les vinyes situades a 600 metres d'alçada ha mantingut la frescor. Felicitem els germans Forn per aquesta aportació a la diversitat de vins del Bages i els animem a continuar amb un projecte tan ambiciós que de ben segur ens donarà moltes alegries en el futur.

Preu de venda: 32 euros



Edifici del Suís

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

A

l sud del barri antic, a la plaça Llisach, entre els carrers de les Piques i de na Bastardes, hi ha aquest edifici d'estil neoclàssic tradicional, fet a mitjan segle

XIX, el 1848, segons el cadastre. Tot i el seu estat de conservació, manté uns característics relleus a la façana que destaquen des de la plaça, en un entorn que ha millorat gràcies al tractament dels paviments.

És un edifici originàriament d'habitatges de planta baixa, tres pisos i golfes, amb la façana principal al carrer de les Piques i la secundària a la baixada de na Bastardes. Manté la tipologia tradicional dels casals del segle XVIII. El mur exterior és de carreus irregulars de pedra i havia estat arrebossat, però aquesta capa s'ha perdut. Només es conserva l'ornamentació formada per quatre franges verticals de relleus en terracota que s'alternen simètricament amb les tres alineacions d'obertures. Les franges de les puntes són sanefes formades per rostres envoltats d'un cordó mentre que les dues centrals estan dividides en dos fragments. En el superior s'hi representa àmfores, figures femenines i motius florals i geomètrics, i en l'inferior hi ha unes flors grans envoltades també de motius vegetals. La façana lateral de la baixada de na Bastardes ha perdut tot l'arrebossat, té les obertures alineades verticalment i la porta principal, decorada amb línies i amb l'any de construcció mig esborrat. Fins a final del segle passat, les dues façanes mantenien bona part de l'arrebossat i a la façana lateral també hi havia elements decoratius de terracota similars.

El catàleg de Manresa protegeix parcialment l'edifici, la volumetria, la composició general de les façanes, els elements ornamentals de terracota i altres elements estructurals de l'interior com les voltes catalanes. Forma part del catàleg per la seva importància artística, especialment per l'originalitat dels elements estructurals i decoratius de les façanes.

Des de fa uns anys, a la planta baixa hi ha el restaurant Vermell, però històricament hi havia l'antic restaurant Suizo, conegut popularment pel nom del Suís.





Llorenç Capdevila



Eudald Tomasa

Optimisme

Reconec que, quan es tracta d'augurar quin futur espera a la llengua catalana, veient els estudis i les gràfiques que circulen i parant l'orella al carrer, acostumo a arren- glerar-me amb els que ho veuen tot ple- gat més aviat negre. No soc de fer vaticinis apocalíptics ni d'aventurar una data de defunció per a la nostra llengua, però interpreto els indicis com a poc esperançadors: el català cada cop es parla menys entre els joves, han desapa- regut els referents mediàtics, les interferències del castellà van en augment i els qui mantenim el català quan parlem amb un castellanoparlant tinc la sensació que continuem sent una minoria resistent.

És potser per no caure en la desolació tremendis- ta que em vaig imposar la lectura de *Prou catas- trofismes lingüístics* (Destino), de l'Enric Gomà, que és un lingüista que es mereix el meu respec- te. Més que optimista, Gomà es mostra esperan- çat. Trencar alguns tòpics del pessimisme impe- rant –sovint benintencionat– en relació a l'ús i la qualitat de la llengua, com aquell que diu que a Barcelona no es parla en català, o el que s'entesta a considerar que el català es troba en una situació d'emergència, el que assegura que «el català es parlava bé abans» o que «abans se sentia més cat- alà», o el que diu que el català de TV3 assenyala el camí de l'extinció, i arremet contra la «brigada melancòlica» (nascuda l'any 1979 amb el famós i respectat manifest d'*Els Marges*) i contra els pu- ristes obsessionats amb la genuïnitat que no ad- meten, ja no l'error, sinó l'evolució de la llengua.

Al capdavant, potser la situació no és tan esperançadora com es pinta a *Prou catastrofismes lingüístics*, però potser tampoc no és tan alarmanant ni tan definitiva com la consideren altres. Tant per tant, val la pena que tinguem en compte la visió de Gomà, que reconeix que encara cal picar molta pedra («cal lluitar-hi amb intel·ligència, pressupost i poder, a més a més de voluntat»), però assegura, amb tota la raó, que si hi ha una cosa inqüestionable és que amb el catastrofisme, l'alarma, la nostàlgia, el victimisme i el lament constant, no salvarem res, perquè el català necessita nous parlants i «ningú no es vol incorporar a una llengua que llangueix».

Una experiència estètica

La Seu de Manresa és, més enllà d'un tem- ple, una obra d'art espectacular. Fa set o vuit anys, un matí de diumenge, acompanyava uns amics de Sabadell a visitar-la. Havia de ser una visita normal, per gaudir d'un dels monuments més importants del segle XIV a Catalunya... Però quan vam entrar a la nau central, algú estava tocant a l'orgue una ària de la Passió segons Sant Mateu de Bach. Concretament *Zweiter Teil: 39 «Erbarme dich»*, en una estranya versió. En la versió que jo coneixia una veu contralt i un violí solista s'entrellacen, en una mena de trena amoro- sa, per construir un dels moments més sublims de la història de la música. Aquí el duo el confegien els diversos registres de l'orgue. Em vaig quedar glaçat durant uns instants: l'or- gue inundava l'aire de la nau eixamplant un

lament infinit, mentre el sol jugava a tacar amb colors vius la grisor del terra de pedra, després de travessar amb la seva escalfor incipient els vitralls del cantó sud. Vam seure en un banc i vaig deixar que tot fluís cap a un moment sense temps ni condició, sense lligams amb la realitat, un temps del no-res, i del tot. No sé si allò que vaig viure mentre va sonar la peça musical era una experièn- cia estètica o una experiència religiosa, si- milar a quan una tarda de primavera, fa més de trenta anys, em vaig asseure a la nau de San Lorenzo de Florència –una meravella poc coneguda de Brunelleschi–, per escol- tar el silenci.

Sempre he pensat que el que desencadena aquesta experiència és el ritme. El de les columnes estilitzades de la nau de San Lorenzo, d'una proporció inaudita, configurant un espai de llum i color espiri- tuals. O el ritme de la creueria gòtica de la Seu, combinada en aquell cas amb una música sublim. I tot i que hi té molt a veure el moment, és clar que això només passa davant d'una obra d'art que ens commou. La sincronia entre un estat sub- jectiu i un element artístic transformador. Té a veure amb una experiència espiritual de religament –*religio*– entre la persona i l'obra d'art. Una experiència de la bellesa? Una experiència que es pot trobar a la Seu de Manresa, ara oberta i dinàmica perquè tothom en pugui gaudir.

Erques Torres



EL CUL DEL POU

NÚM. 292

FORA LES MASCARETES, LA COVID HA MORT!

ADEU A LA MASCARETA!

Les mascaretes deixen de ser obligatòries a finals d'abril

Oda a la mascareta:

(Estrofa)

*Oh! Mascareta,
avui et dic adeu-siau
amb la maneta.*



(Antístrofa)

*M'has protegit
durant dos anys,
però la Covid 19
l'he passat amb danys!*

(Èpode (conclusió))

*Per si de cas no et llençaré,
alguna cosa em diu
que potser et necessitaré!*

El dia d: el 20 d'abril. A les escoles, un dia abans. L'últim escull: la Setmana Santa, potser per visualitzar les conseqüències en les dades epidemiològiques que ha suposat la mobilitat i l'aiguabarreig amb els infectats des del març de 2020 fins a la primavera d'aquest 2022. Per a molts, la mascareta —més enllà de les teories conspiranoiques sobre l'origen del virus i la rendibilitat que n'han obtingut les farmacèutiques— ha estat un símbol d'opressió i, conjuntament amb les vacunes, els estendards de la supressió de les llibertats individuals davant de l'emergència i la salut col·lectives. Ras i curt, sembla que, dos anys després de la propagació mundial, hi ha qui tingui la necessitat de dir que no n'hi ha per tant i, apressant-se a eliminar les angoixes com si fossin toxines, girar full i deixar-ho tot com una anècdota. Però, és clar, mirant enrere, avaluant la terra cremada, no tot han estat flors i violes.

En aquest període, que acabarà, de moment, amb la caiguda de les mascaretes, a més d'un li ha caigut la màscara... o la cara de vergonya. Entre molts i variats motius perquè —ha quedat claríssim— el món no estava preparat per a tanta devastació: humana i moral. Ara comencen a qüestionar-se, entre d'altres, les precipitacions i els moviments en fals de les administracions, la nefasta gestió d'algunes residències de gent gran o altres martingales que els espavilats munten per omplir-se les butxaques en temps de necessitats extremes i recerca de solucions ràpides i efectives. Un bon enfilall de despropòsits i immoralitats que, en cap cas, pot justificar una esbandida ràpida de l'impacte pandèmic. En tot cas, i malauradament, reflexionar, utilitzar el sentit comú i buscar la manera de canviar les coses des de la base no estan gaire de moda. Mascaretes a les deixalles i qui dia passa, pandèmia empeny.

El temps passa, corre, vola
i la Terra gira i gira
mentre que al món hi ha qui plora
i qui salta d'alegria.

Què hi farem, així és la vida
i és que en aquest món de mones,
com amb encert diu la dita,
hi ha més bèsties que persones.

Que bonic que el món seria
si això fos al revés:
si la gent fóssim persones,
xalaríem d'allò més.

De feram com pot ser Putin,
els feixistes o els de Vox,
com que arreu fracassarien,
en quedarien ben pocs.

Fa tres-cent anys que Castella
és una mala veïna.
Fa tres-cent anys que nosaltres
érem com ara Ucraïna.

És ben cert i no fa gràcia
haver de dir en tot amén.
Volem viure en democràcia,
que parlant la gent s'entén.

¿Sabeu que el Baxi Manresa
amb Joe el Thomasson,
amb «treball i fe», amb fermesa
sembla que s'han tret la son?

Ara es volen menjar Europa
si triomfen a Bilbao.
Bona sort tingui la tropa.
Que continuï el sarau!

Ja som a Setmana Santa;
els armats van amb faldilles
marquen el pas amb les llances
i escolten les seguidilles.

Aquest any hi haurà set passos
i el camí serà més curt.
Compte amb els balcons i els nassos
que no tinguem un ensurt.

Un any més la Primavera
i Sant Jordi són aquí,
pel davant i pel darrere
fem com el Gegant del Pi:

ballem el ball de la vida,
pel camí, per la ciutat,
cadascú a la seva mida,
i, si cal, dalt del terrat.

L'OFERTA DE SANT JORDI



Com cada diada de Sant Jordi, l'Alfred es vesteix amb les seves millors gales d'*intellectual responsable*: un vestit sobri amb corbata i la ploma estilogràfica ben visible a la butxaca del pit. «Avui tinc signatura de llibres a deu llibreries repartides per tot Catalunya... espero no trobar retencions». I quan es refereix a retencions, no només ho fa pensant en el trànsit de vehicles, sinó també en la munió de gent que col·lapsa els carrers i fa cua per una signatura com si es tractés de recollir el racionament en èpoques complicades. L'estrès que suposa Sant Jordi a tots els lectors que compren llibres i roses per quedar bé amb els nostres éssers estimats no té res a veure amb la pressió que viuen alguns escriptors. Segons l'Alfred, hi ha dos tipus d'autors: «els que generen cues, ja sigui perquè són una bona ploma o perquè són mediàtics i mediocres. I després ja venen els terrenals que, amb talent o sense, es poden deixar el bolígraf a casa perquè amb prou feines dedicaran llibres a la gent del seu entorn».

No volia pas refutar el seu discurs, especialment perquè l'Alfred ja es trobava assegut a la parada d'una llibreria manresana. Al seu costat dret, un escriptor *terrenal* animat per dos *domin-*

gueros, i al costat esquerre, una escriptora mediàtica amb una cua sense fi. Davant de l'Alfred, no hi havia ni una ànima. L'escriptor *terrenal* també es va quedar sol, es mirà el rellotge i va esbufegar. Just en aquell moment va passar una senyora encuriosida per davant de l'Alfred i va preguntar: «són mostres gratuïtes?», mentre assenyalava la pila de llibres. Ell va negar amb el cap, amb un somriure d'orella a orella, que no va perdre en cap moment. Quin tros de professional, vaig pensar.

Després de 90 minuts, la propietària de la llibreria va donar les gràcies a l'Alfred, i també li va donar un exemplar dels dos llibres dels seus companys de signatures. Vaig anar a parlar amb la llibretera per intentar resoldre les incògnites que aquell personatge m'havia generat: «Els comerciants hem de diversificar l'oferta. I quan tenim un autor de renom firmant llibres, costa que s'animin a venir altres escriptors sense l'autoestima suficient per superar allò de «a veure qui la té més llarga». Per això, cada any inventem varies sobre-cobertes lamentables i les calcem a llibres que no es venen, i juntament amb persones com l'Alfred, que no han escrit res en sa vida, però fan el fet, ja tenim l'attrezzo per incrementar la moral dels autors menys coneguts».

XEVI OLIVÉ, UN HOME INQUIET



Ve-t'ho aquí, en Xevi Olivé i Ramon és un d'aquells manresans inclassificables. Ha participat en moltes iniciatives, però sempre us acaba sorprenent amb una altra girada, en un itinerari personalíssim a cavall de la comunicació i l'emprenedoria. Penúltim de nou germans, va créixer sobre el magatzem de perfumeria que la família tenia al carrer de l'Era de l'Huguet. Serà a l'institut Lluís de Peguera on brotarà la primera de les seves aficions: la revista *Llamborda*, amb Joan Lluís Santolària, company de revoltes ecologistes, *antimili* o sobiranistes. Tot plegat van ser deu números que s'estronegen l'any 81 amb la detenció de Pere Bascompte –un altre redactor de la casa. Al cap de pocs mesos, però, la publicació reneix en forma d'emissora alternativa: Ràdio Llamborda. L'experiència de set dies de festa major desperta entre els impulsors la voluntat de continuar, i el Xevi comença a saltar-se les classes d'Exactes a l'Autònoma per anar d'oient a Ciències de la Informació, fins a deixar per sempre la universitat. Recorda fer colla amb Toni Casserres, Felip González i Xevi Prunés i, amb la victòria socialista de 1983 –Cornet alcalde amb majoria absoluta–, assistirà al miracle de convertir una ràdio *pirata* en l'emissora municipal que fou Ona7 Ràdio, i n'arribarà a ser director i tot! Però plega a temps d'estalviar-se l'últim acte, mentre conserva per al seu goig d'escriure la corresponsalia de l'*Avui* o d'Europa Press i es capbussa en el negoci familiar, fins a informatitzar-ne la comptabilitat. I és aleshores que –digueu-li visionari– porta a la ciutat la representació dels ordinadors Macintosh, aquella capsula integrada de 9 polzades que revolucionaria la informàtica sota la marca de la poma. El Xevi planta l'empresa al carrer de Fonollar i

encara, més emprenedor que no pas negociant, aviat s'empeca una cooperativa: naixia Centregràfic, que creixerà fins l'any 2008, aleshores que el seu germà Nasi obre botiga al Passeig i es queda tot el negoci. «Jo havia descobert l'entorn professional de les arts gràfiques, i m'havia anat apartant de la comercialització per concentrar-me fins ara mateix en els serveis de formació per a empreses dels nous programes de disseny gràfic i autoedició». Paral·lelament, després d'una primera experiència al col·lectiu Patinet, des de 1994, recupera la militància ecologista a l'Alzina amb campanyes per la repoblació dels incendis fins a la que denunciava el runam salí de Sallent. I és aleshores que encara fa un altre salt, això és, la descoberta de l'espiritualitat budista. Una cosa durà l'altra: poc després, l'any 2005, en un viatge a Birmània, coneix la Momo i enceten el festeig. Caldrà un segon viatge per rebre l'aprovació de la família i, superats els rituals preceptius, el Xevi i la Momo es casen i aterren a Manresa on, aviat farà onze anys, seran pares del Nil. Cal recordar que encara assajarà la política i, també, fórmules de consum col·lectiu? «Ara que arribo a la seixantena, però, si miro enrere em penso que tot quadra: comunicació, ecologia i país. Per què lluitàvem contra la planta de purins a Palà? La veritat és que les granges hi són, i que som nosaltres que les mantenim i fem créixer amb el nostre consum». Per això ara mateix el Xevi està embarcat en el projecte Proper.cat, una guia que es troba a les xarxes –i ben aviat en paper– amb l'objectiu de formar els interessos dels consumidors, convençut del poder que tots tenim amb les nostres compres de cada dia. Per tal que cada gest, per petit que sigui, el fem útil i rumiat. Transcendent.

MALSON

Introdueix un bitllet de vint euros a la ranura del dispensador de profilàctics. Pitja el botó i espera impacient amb la mà parada. Se sent un gemec mecànic i la màquina expenedora rebutja el bitllet per falta de canvi. A l'acte, a la pantalla un missatge l'adverteix que triï l'idioma amb què vol ser atès. Tria català i, automàticament, un altre missatge el convida a inscriure's com a voluntari lingüístic. Omet la invitació i prem de nou el botó, després d'introduir l'import exacte. Tanmateix la màquina li recorda que abans d'obtenir la mercaderia desitjada cal seleccionar la finesa del preservatiu, si es vol amb espermicida i efecte retardant, amb caputxó o sense, i amb quin gust: de maduixa, plàtan o regalèssia. Respon a tot que sí, i amb sabor de plàtan de Canàries. Però el qüestionari no acaba aquí. També li demanen si els desitja llisos o estampats, de làtex natural o reciclats, cas en el qual hi ha un suplement de vint cèntims per a la primera unitat, però la segona li surt a meitat de preu. Excitat i en zel, l'home descarta estar-se a calcular el marge d'estalvi i pitja el botó fins al fons. La màquina no s'immuta i li pregunta amb quin marge de caducitat els desitja i la mida. La llargada i la gruixària del penis. És aleshores quan, palpant-se l'entrecreix, s'adona que aquella tranca incandescent de fa una estona s'ha fos en un trist amén. Resignat decideix anular l'operació, i la màquina, en comptes de retornar-li els diners, li agraeix el donatiu per a la lluita contra la impotència causada per la impaciència precoç.



ARMAT DE LUXE

Arribada la Setmana Santa, les forces vives de Manresa s'organitzen per mantenir una tradició que, en els darrers anys, ha pres unes formes curioses. El dia 3 d'abril, els Armats de Manresa van celebrar finalment el vintè aniversari de la seva refundació. De fet, la commemoració s'havia d'haver fet el 2020, però la pandèmia ho va impedir. Per fer l'acte ben lluit, a la cohort manresana s'hi van unir unes quantes colles d'armats d'arreu de Catalunya, entre les quals la dels Armats de la Confraria del Sant Crist de la Puríssima Sang de Constantí, el poble d'origen d'Els Pets. Com veieu a la fotografia, el bateria Joan Reig va ser un dels armats il·lustres que va fer cap a Manresa. El que ja no podria garantir és que, en època romana, els centurions duguessin els cabells tan llargs.

LA PENITÈNCIA

I parlant d'armats, cal dir que la Processó del Divendres Sant d'aquest any va començar mitja hora abans –a les vuit del vespre–, però va acabar igual de tard. I és que, com m'explica una espectadora subscriptora de la revista, mentre els passos van anar tornant a la Seu, aquest any, els armats no van marxar i van esperar en formació fins que entressin els últims. Els darrers d'arribar, a quarts d'onze de la nit, i com es fa darrerament, eren els portants de la Macarena, que havien de fer l'encuentro amb el Sant Crist. Entre trobada i replegament dels macarens, es van fer gairebé les dotze de la nit, amb els cossos dels armats trinxats de tant aguantar el tipus.

MONES IGNASIANES

Continuant amb les celebracions nostrades a Manresa, aquest any, la fita de Manresa 2022 i la figura de Sant Ignasi Són la inspiració de moltes iniciatives ciutadanes. A l'aparador de la pastisseria Perarnau, un establiment especialista en creacions *ad hoc* independentistes o locals, aquesta Setmana Santa hi llueix una mona ignasiana dissenyada per Dani Hernández Massegú,



director de l'Escola d'Art i bon amic del **Pou**, que va elaborar el mestre pastisser Joan Ramon Perarnau Vidal.

FIRA CADUCADA

Amb tanta celebració a Manresa, no hi ha temps de retirar la propaganda d'un



esdeveniment quan ja n'hi ha un altre en marxa. Ho certifica la fotografia que m'ha fet arribar un amable lector de la marquesina de la parada d'autobús de la plaça Mallorca. Com es pot veure, encara hi ha l'anunci de la Fira de Sant Andreu... del mes de novembre. O s'organitzen massa *mogudes*, o no donen a l'abast a encartellar!

LA FEINA BEN FETA...

Un veí de la zona de la plaça dels Infants es va donar, mentre venia a peu des de la carretera de Vic que, en el cartell del nou supermercat Charter –versió reduïda dels hípers Consum– al carrer que duu el mateix nom de la plaça hi havia una cinta de paper de pintor damunt de la c del logotip. Com que hi havia llum de dia i el cartell no s'havia il·luminat, va observar, es veu ampliant la instantània, que a la cinta hi ha escrita la paraula «Manresa». No cal ser gaire astut per deduir que va quedar-hi enganxada pel mateix que va col·locar el cartell –que és a una alçada considerable–, sense adonar-se que deixava rastre de la identificació d'on s'havia de traslladar.

'BUFONA' GAMARRA

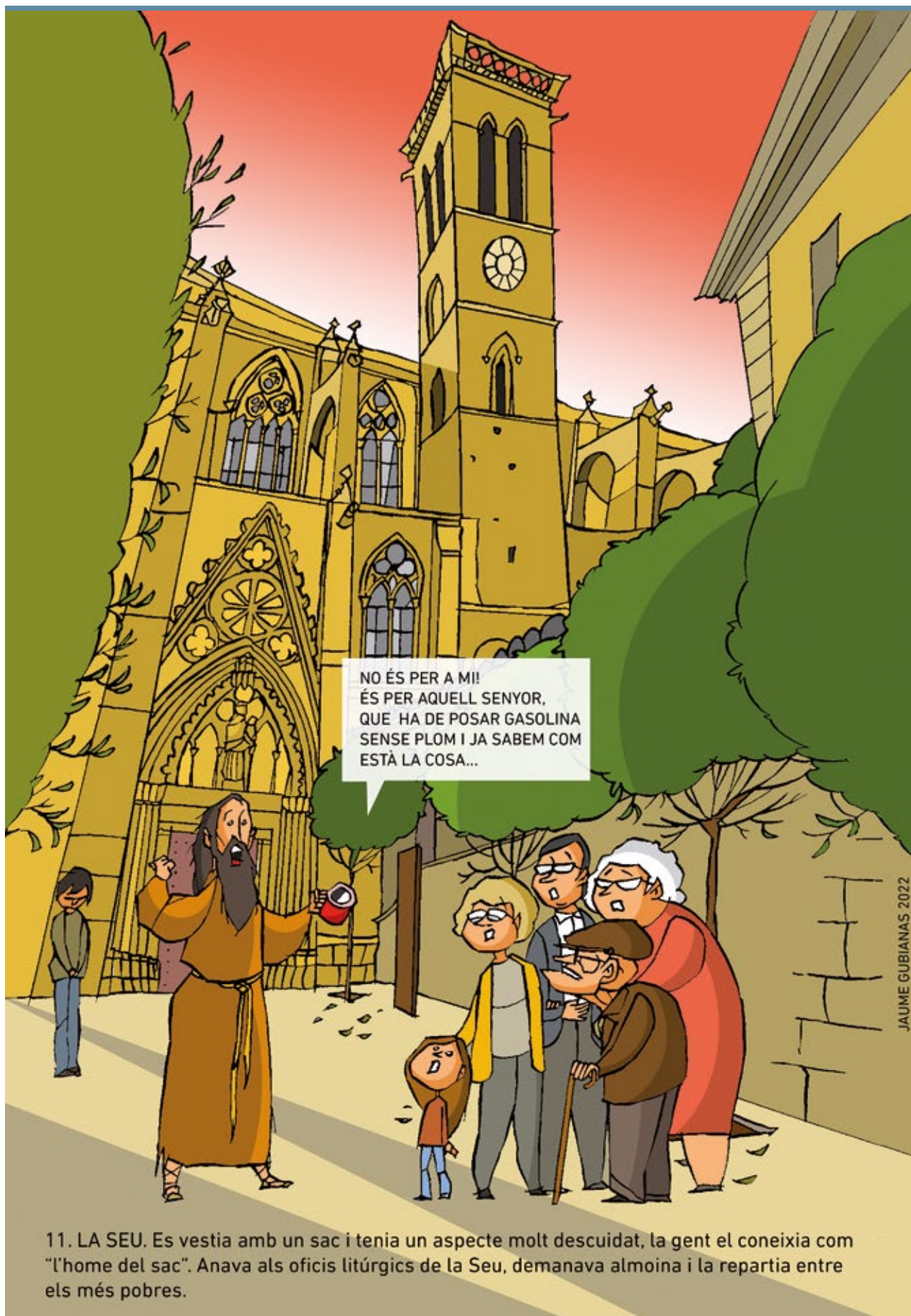
Ja fa temps que capçaleres com *La Vanguardia* o *El Periódico* –comprat pel mateix grup, Prensa Ibérica, propietari de *Regio7*– utilitzen traductors automàtics per als textos pensats i escrits originàriament en castellà. Aquest fet provoca, si ningú fa un repàs posterior dels textos, que, per una banda, quedin calcades estructures lingüístiques castellanes i, en el pitjor dels casos, traduccions indesitjades i indesitjables dels mots, especialment de noms propis. Va ser el cas de l'article de l'apartat de notícies d'Arreu del diari *Regio7* del dia 4 d'abril, amb, probablement, peces comunes a tots els diaris del grup. El traductor, en aquest cas, va jugar una mala passada: la nova secretària general del PP i portaveu al Congrés, segons el diari, es diu *Bufona Gamarra*. Una traducció atrevida de l'afectuós i benestant sobrenom de Cuca.

UNA AUCA MÉS

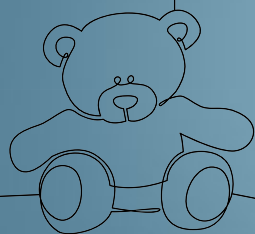
I acabo amb una altra obra en forma d'auca de l'amic Joan Vilamala, que no para quiet. En aquest cas l'*Auca del Monestir de Sant Llorenç*, prop Bagà,



que explica de manera sintetitzada la història del convent –construït durant el segle X– a través dels dibuixos de Toni Puig i els 48 rodolins escrits del nostre artista.



MyHome



el
Tranquil·lot



Per fi, tot el que casa teva necessita,
en un mateix lloc



UNIVERSO
MUJER
BALONCESTO

CaixaBank llança **MyHome**. Gaudeix de més tranquil·litat amb les assegurances de vida i de llar i estrena televisor. I, a més, si contractes dos productes o més d'aquesta promoció, t'emportes **50 €** per cadascun en una **TARGETA REGAL** de fins a

500€

Per fi, a casa. Per fi, MyHome.

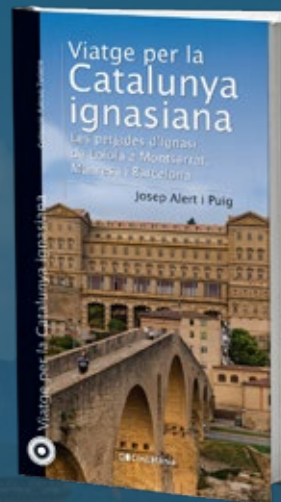
Informa-te'n a l'oficina o a CaixaBank.cat



CaixaBank

L'oferta de venda de MyBox Alarma i MyBox Protecció Senior és exclusiva de Securitas Direct, SAU, inscrita en el Registre Nacional de Seguretat Privada amb el núm. 2737 amb la intermediació de Wivai Select Place, SAU, Gran Via de les Corts Catalanes, 159, 08014 Barcelona. NIF A-58481730. Per a informació més detallada, consulta wivai.com. Informació subjecta a les condicions generals, particulars i especials de cada pòlissa, com també a les condicions de subscripció i contractació. **Assegurances de vida de VidaCaixa, SAU d'Assegurances i Reassegurances, i assegurances no de vida de SegurCaixa Adeslas, SA d'Assegurances i Reassegurances. Mediador: CaixaBank, SA, operador de bancassegurances exclusiu de VidaCaixa, SAU d'Assegurances i Reassegurances, i autoritzat de SegurCaixa Adeslas, SA, amb NIF A08663619 i amb domicili al carrer del Pintor Sorolla, 2-4, 46002 València. Inscrit en el Registre de Distribuïdors d'Assegurances i Reassegurances de la DGAFP amb el codi C0611A08663619.** Té contractada l'assegurança de responsabilitat civil professional corresponent per cobrir les responsabilitats que puguin sorgir per negligència professional, d'acord amb la legislació vigent. En pots obtenir més informació a la seva pàgina web. Els productes que inclou la promoció són: qualsevol producte finançat de televisors (s'exclouen de la promoció els productes publicats com a recondicionats o d'outlet), portàtils, grans electrodomèstics, microones, purificadors d'aire, plafons fotovoltaics, vehicles d'ociació o motos comercialitzats per Wivai Selectplace, SAU, o contractant les assegurances MyBox Alarma Llar o MyBox Protecció Senior, o les assegurances MyBox Llar o MyBox Auto, o les assegurances de vida MyBox Vida o Seviám Obert/Seviám Plus amb cobertura d'un préstec hipotecari. L'import de la prima se les assegurances MyBox ha de ser d'almenys 20 € mensuals per als tres primers anys (36 mesos); és a dir, 720 € de prima per al primer període de l'assegurança. Tots els productes que inclou la promoció es contracten per separat i són independents entre si. Vàlid exclusivament per a noves contractacions dels productes inclosos a la promoció que es facin entre el 4-4-2022 i l'1-7-2022. L'import de la promoció s'abonarà en una targeta regal per a persona física. El client obtindrà 50 € en una targeta regal per cada nou producte contractat que compleixi les condicions de la promoció i amb una contractació mínima de dos productes. L'import de la promoció està subjecte als impostos, les retencions o altres recàrrecs vigents en la data d'abonament de l'incientiu, com també a les limitacions i penalitzacions en cas d'incompliment de les condicions de la promoció. Promoció no compatible amb altres promocions. Consulta la resta de les condicions de la promoció, subscripció i contractació dels productes en qualsevol oficina de CaixaBank o a www.CaixaBank.cat. NRI: 5179-2022/09681

Llibres que (et) transformen



- ***Joseph Beuys, Manresa. Una geografia espiritual***, curat per Pilar Parcerisas
- ***Viatge per la Catalunya Ignasiana*** de Josep Alert
- ***Sota un cel acollidor***, amb textos de Laura Serrat i editat per Ignasi Torras

Llibres per descobrir i entendre un any tan especial per Manresa